

ΓΥΑΓΓΕΛΟΣ Ν. ΡΟΥΣΣΟΣ, Ἀθῆναι

ΔΕΙΓΜΑΤΑ ΛΕΞΙΚΟΥ ΤΩΝ ΠΡΟΣΩΚΡΑΤΙΚΩΝ

Εἰσαγωγικὸ σημεῖωμα. Στὸ «Κέντρον Ἑρέυνης τῆς Ἑλληνικῆς Φιλοσοφίας» τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν ἔχει ἀρχίσει καὶ βρίσκεται ἤδη σὲ προχωρημένο στάδιο ἡ σύνταξη ἐνὸς Λεξικοῦ τῶν Προσωκρατικῶν, ἐρμηνευτικοῦ τῆς φιλοσοφικῆς καὶ τῆς ἐπιστημονικῆς ὀρολογίας τῶν πρώτων Ἑλλήνων φιλοσόφων. Ἐκεῖνοι ποὺ ἔφτασαν στὴν ἰδέα αὐτοῦ τοῦ ἔργου, κινήθηκαν ἀπὸ τὴ φιλοδοξία νὰ προσφέρουν ἓνα βασικὸ βοήθημα γιὰ τὴ σπουδὴ τῆς προσωκρατικῆς καὶ γενικὰ τῆς ἐλληνικῆς φιλοσοφίας, ἀποσαφηνίζοντας ὅσο γίνεται καλύτερα τὴν εἰκόνα τοῦ γλωσσικοῦ ὀργάνου, ποὺ διέθετε ἡ ἐλληνικὴ φιλοσοφικὴ σκέψη στὴν πρώτη περίοδο τῆς ἀρχαίας ἱστορίας της.

Γι' αὐτὸ τὸ σκοπὸ ἦταν ἀπαραίτητο ἡ ὕλη τοῦ Λεξικοῦ νὰ ἀντληθῇ μόνο ἀπὸ τὰ σωζόμενα ἀποσπάσματα ἔργων τῶν φιλοσόφων, ποὺ μὲ τὴν πιὸ εἰδικὴ σημασία τοῦ ὅρου ἀποκαλοῦμε Προσωκρατικούς, δηλαδὴ ἀπὸ τὸ Θαλῆ ὡς τὸ Δημόκριτο, καὶ μάλιστα νὰ περιοριστῇ σ' ἐκεῖνα τὰ ἀποσπάσματα ποὺ ἡ σημερινὴ κριτικὴ δέχεται ὡς γνήσια. Ἐτσι ἀποκλείστηκαν κείμενα ἀρχαιότερα ἢ καὶ σύγχρονα τῶν Προσωκρατικῶν ἀλλὰ χωρὶς καθαρὸ φιλοσοφικὸ χαρακτήρα, ὅπως εἶναι τὰ Ὀρφικά καὶ τὰ ἄλλα ὁμοειδῆ ἔργα καὶ τὰ ἀποφθέγματα τῶν Ἑπτὰ σοφῶν, καθὼς καὶ τὰ κείμενα τῶν Σοφιστῶν. Ἐπίσης ἀποκλείστηκαν οἱ μαρτυρίες μεταγενεστέρων συγγραφέων, ποὺ ἀναφέρονται στὶς θεωρίες τῶν πρώτων φιλοσόφων, χωρὶς νὰ τίς ἀποδίδουν στὴν ἀρχικὴ διατύπωσή τους.

Ἀπὸ τὸ ὕλικὸ τῶν γνησίων ἀποσπασμάτων δὲν καταχωρήθηκαν στὸ λημματολόγιο τοῦ Λεξικοῦ ὀρισμένες κατηγορίες λέξεων μὴ φιλοσοφικοῦ ἢ ἐπιστημονικοῦ χαρακτήρα. Ἐτσι ἀποκλείστηκαν τὰ ἄρθρα, οἱ ἀντωνυμίες, οἱ προθέσεις, οἱ σύνδεσμοι, τὰ ἐπιρρήματα, τὰ ἐπιφωνήματα, τὰ ἀρνητικά, βεβαιωτικά, δυνητικά κτλ. μόρια καὶ κάθε λέξη μὲ γραμματικὴ καὶ ὄχι ἐννοιολογικὴ ἀξία. Ἐπίσης τὰ κύρια ὀνόματα (*Ζεὺς, Πριήνη, Ἀρχίλοχος*), τὰ κοινὰ οὐσιαστικά (*βόρβορος, καπνός, τεῖχος*), ρήματα (*ἀπονίζομαι, ὀρύσσω, ἔπομαι*) καὶ ἐπίθετα (*πολυκύμων, γλαυκῶπις, ἐρημαῖος*), ποὺ δὲν ἀνήκουν στὴ φιλοσοφικὴ ἢ ἐπιστημονικὴ ὀρολογία. Γιὰ ὅλες αὐτὲς τίς κατηγορίες λέξεων ποὺ ἔμειναν ἔξω ἀπὸ τὴν ὕλη τοῦ Λεξικοῦ ἴσχυσαν ἐξαιρέσεις σὲ ὀρισμένες περιπτώσεις.

Ἀπὸ τὸν ἐρμηνευτικὸ καὶ ἐννοιολογικὸ χαρακτήρα τοῦ ἔργου, καθὼς καὶ ἀπὸ τὰ κριτήρια ἐπιλογῆς τοῦ ὕλικου του, χρονικά, εἰδολογικά καὶ γλωσσικά, γίνεται φανερό ὅτι τὸ Λεξικὸ τῶν Προσωκρατικῶν δὲν προορίζεται νὰ ὑποκαταστήσῃ τὸν Wort-Index τοῦ Kranz στὴν ἐκδοσὴ τοῦ Diels, *Die Fragmente der Vorsokratiker*. Ὁ Index αὐτός, ἔργο σημαντικὸ στὸ εἶδος του καὶ πάντα χρήσιμο στὸ μελετητὴ, ἐκτὸς τοῦ ὅτι δὲν ἀποτελεῖ λεξικὸ καὶ δὲν ἀναπληρώνει τὴν ἑλλειψὴ του, ὡς εὔρετήριον τοῦ ἔργου τοῦ Diels δὲν μπορεῖ βέβαια νὰ ταυτιστῇ οὔτε μὲ ἓναν Index τοῦ σώματος τῶν Προσωκρατικῶν

ὅπως τοὺς ξέρομε σήμερα. Ἡ ἀνεπάρκειά του γιὰ τὴν ἔρευνα τῶν ἡμερῶν μας γίνεται φανερὴ καὶ ποσοτικὰ καὶ ποιοτικὰ, δηλαδή ὁ Index τοῦ Kranz δὲν ἐκφράζει οὔτε τὶς σημερινὲς διαστάσεις τοῦ ὕλικου οὔτε τὴ σημερινὴ στάθμη τῆς κριτικῆς τῶν κειμένων.

Ὑστερα ἀπὸ τὶς ἐξηγήσεις ποὺ ἔχουν δοθῇ, εἶναι περιττὸ νὰ τονίσωμε ὅτι ἡ ἀποδελτίωση τῶν ἀποσπασμάτων καὶ ἡ σύνταξη τῶν ἄρθρων ἔγινε μὲ βάση ὄχι τὴν ἐκδοσὴ τοῦ Diels, ἀλλὰ τὶς πιὸ πρόσφατες εἰδικὲς κριτικὲς ἐκδόσεις. Τὸ κείμενο τοῦ Diels χρησιμοποιήθηκε μόνο γιὰ ὅσους φιλοσόφους δὲν ἔχομε νεώτερες ἔγκυρες καὶ ὁλοκληρωμένες ἐκδόσεις. Σὲ ὅλες τὶς ἄλλες περιπτώσεις χρησιμοποιήθηκε βοηθητικά. Ἔτσι οἱ παραπομπὲς τοῦ Λεξικοῦ στὰ ἀποσπάσματα τῶν Προσωκρατικῶν ἀναφέρονται στὶς ἀκόλουθες ἐκδόσεις κατὰ συγγραφέα: Θαλῆς - Ἀναξίμανδρος - Ἀναξιμένης Maddalena (*Ionici* 1963), Ξενοφάνης Farina (1961), Ἡράκλειτος Marcovich (1967), Ἀλκμέων Cardini (*Pitagorici* 1958), Παρμενίδης Taràn (1963), Ζήνων Diels (*Vorsokratiker* 1952⁶), Μέλισσος Reale (1970), Ἐμπεδοκλῆς - Ἀναξαγόρας - Διογένης ὁ Ἀπολλωνιάτης Diels (*Vorsokratiker* 1952⁶), Ἴων Farina (1961), Ἴππων - Φιλόλαος - Ἀρχύτας Cardini (*Pitagorici* 1958), Λεύκιππος - Δημόκριτος Diels (*Vorsokratiker* 1952⁶). Σὲ ὁρισμένες περιπτώσεις κρίθηκε ἀπαραίτητο νὰ χρησιμοποιηθοῦν βοηθητικά καὶ ἄλλες ἐκδόσεις. Καὶ σ' αὐτὲς γίνεται παραπομπὴ στὴν οἰκεία θέση.

Κάθε ὅρος ποὺ καταχωρεῖται στὸ Λεξικὸ συσχετίζεται μὲ συνώνυμες, συγγενικὲς καὶ ἀντίθετες ἔννοιες, ὥστε καὶ ἡ σημασία του νὰ διαφωτίζεται καλύτερα καὶ ἡ ἀναγωγή σὲ συστήματα ἐννοιῶν νὰ διευκολύνεται. Τὰ ἐρμηνεύματα διατυπώνονται στὴν ἑλληνικὴ, λατινικὴ, γερμανικὴ, ἀγγλικὴ καὶ γαλλικὴ, ὥστε τὸ ἔργο νὰ εἶναι προσιτὸ σὲ ὅλο τὸν κόσμο. Ὅταν ὁ ὅρος τοῦ λήμματος παρουσιάζει περισσότερες ἀπὸ μιὰ σημασίες, τὸ ἄρθρο διαιρεῖται σὲ ἰσάριθμα τμήματα. Ἡ διευθέτηση αὐτῶν τῶν τμημάτων σὲ διαδοχικὴ σειρὰ ρυθμίζεται ἀπὸ τὴ σημασιολογικὴ ἐξέλιξη τοῦ ὅρου. Σὲ κάθε σημασιολογικὴ ἐνότητα ἡ παράθεση χωρίων τῶν φιλοσόφων ἀκολουθεῖ τὴ χρονολογικὴ σειρὰ, καὶ ὅταν ἀπὸ τὸν ἴδιο φιλόσοφο παραθέτωμε περισσότερα χωρία, ἡ σειρὰ ἀντιστοιχεῖ στὴν ἐκδοσὴ τοῦ κειμένου. Ὅπου τὸ ἐπιβάλλει ἡ ἀνάγκη γιὰ συσχετισμὸ σημασιολογικῶν ἀποχρώσεων καὶ εἰδικῶν χρήσεων, ἡ χρονολογικὴ σειρὰ παραβιάζεται. Τὰ ἀπαραίτητα κριτικὰ ὑπομνήματα σημειώνονται μέσα στὸ παράθεμα σὲ παρένθεση. Ὅταν στὸ κείμενο ἐνὸς ἀποσπάσματος ὑπάρχουν λέξεις ποὺ δὲν ἀνήκουν στὸ φιλόσοφο ἀλλὰ στὸ συγγραφέα ποὺ μᾶς κάνει γνωστὸ τὸ ἀπόσπασμα, ἐφ' ὅσον κρίνονται ἀπαραίτητες γιὰ τὴ διαφώτιση τῆς σημασίας τοῦ λήμματος, δὲν παραλείπονται κατὰ τὴν παράθεση, ἀλλὰ δηλώνονται μὲ διαφορετικὰ τυπογραφικὰ στοιχεῖα. Στὸ τέλος κάθε ἄρθρου σημειώνονται, ἂν ὑπάρχουν, οἱ εἰδικὲς ἐννοιολογικὲς μονογραφίες.

Τὸ Λεξικὸ τῶν Προσωκρατικῶν εἶναι προϊόν ἐργασίας συλλογικῆς, ἀλλὰ τὰ δείγματα ποὺ ἀκολουθοῦν ἀντιπροσωπεύουν προσωπικὴ ἐργασία τοῦ ὑποφαινομένου. Ἡ σημερινὴ πρώτη δημοσίευσή τους θὰ μποροῦσε νὰ θεωρηθῇ ὡς προπομπὸς τοῦ ἔργου καὶ νὰ προκαλέσει κρίσεις, παρατηρήσεις καὶ ὑποδείξεις, ἀσφαλῶς χρήσιμες γιὰ τὴν ὁλοκλήρωσή του καὶ γιὰ τὸν παραμερισμὸ ὅσο γίνεται πιὸ πολλῶν ἀτελειῶν του.

ἀγάλλεσθαι. Καυχιέμαι/καμαρώνω, gloriari, prahlen, glory in/take pride in, s'enorgueillir de: Ξενοφ. 3,5 *χαίτησιν ἀγαλλόμεν'* (codd.: ἀγάλμ- Wilamowitz) *εὐπρεπέεσσιν*.

ἀγέλαστος. Ἀγέλαστος, risus expers, ungelacht, unlaughing, qui ne rit pas: Ἡράκλ. 75 *Σίβυλλα μαινομένῳ στόματι ἀγέλαστα φθεγγομένη*. Πρβλ. → γελᾶν.

ἀγήρως. Ἀγέραςτος, qui non senescit, ohne Alter, ageless, qui ne vieillit pas: Ἀναξίμανδρ. 2 ταύτην [sc. φύσιν τινὰ τοῦ ἀπείρου] αἰδίων εἶναι καὶ ἀ γ ῆ ρ ω. Πρβλ. → γῆρας, → γηραιός, → γηραλέος, → γηράσκειν.

ἀγής. Ἱερός, sanctus, heilig, holy, sacré: Ἐμπεδ. 47 ἀθρεῖ μὲν γὰρ ἀνακτος ἐναντίον ἀ γ έ α κύκλον.

ἀγνοεῖν. (Ἀντίθ. → γιγνώσκειν). Ἀγνοῶ/δὲν ξέρω, ignorare, nicht kennen, be ignorant of, ignore: Δημόκρ. 80 αἰσχρὸν τὰ ὀθνεῖα πολυπραγμονέοντα ἀ γ ν ο ε ῖ ν τὰ οἰκήϊα. || Μέσ. **ἀγνοεῖσθαι.** Φιλόλ. 11,9 γνωμικὰ γὰρ ἂ φύσις ἂ τῷ ἀριθμῷ καὶ ἡγεμονικὰ καὶ διδασκαλικά τῷ ἀπορουμένῳ παντός καὶ ἀ γ ν ο ο υ μ έ ν ω παντί. Πρβλ. → ἀγνωμοσύνη, → γνώμη.

ἀγνός. (Συνών. → ἄκρατος). Ἀγνός, castus, rein, pure, pur: Ξενοφ. 1,7 ἐν δὲ μέσοις ἀ γ ν ῆ ν ὁδμὴν λιβανωτός ἴησι.

ἀγνωμοσύνη. (Συνών. → ἀμαθία, ἀντίθ. → γνώμη, → γνῶσις). Ἑλλειψη γνώσης/ἄγνοια/ἀμάθεια, cognitionis carentia/ignorantia, Mangel an Kenntnis/Unkenntnis, want of knowledge, ignorance: Δημόκρ. 175,5 οἱ δὲ θεοὶ τοῖσι ἀνθρώποισι διδοῦσι τὰγαθὰ πάντα καὶ πάλαι καὶ νῦν. Πλὴν ὁκόσα κακὰ καὶ βλαβερά καὶ ἀνωφελέα, τάδε δ' οὐ(τε) πάλαι οὔτε νῦν θεοὶ ἀνθρώποισι δωροῦνται, ἀλλ' αὐτοὶ τοῖσδεσιν ἐμπελάζουσι διὰ νοῦ τυφλότητα καὶ ἀ γ ν ω μ ο σ ύ ν η ν. Πρβλ. → ἀγνοεῖν.

ἀγχιβασίη. Προσπέλαση, appropinquatio, Annäherung/Herangang, approaching, approche: Ἡράκλ. 111 ἀ γ χ ι β α σ ί η ν.

ἀέναος. (Συνών. → ἀθάνατος, → αἰδῖος, → ἄφθιτος, → ἀνώλεθρος). Αἰώνιος, jugis, ewig, everlasting, qui dure toujours: Ἡράκλ. 95,2 αἰρεῦνται ἐν ἀντὶ ἀπάντων οἱ ἄριστοι, κλέος ἀ έ ν α ο ν θνητῶν· οἱ δὲ πολλοὶ κεκόρηνται ὀκωσπερ κτήνεα. Ἰων 7 ἴσθι δ' ὑπὸ χθονὸς ὦν, ὅτι σοι κλέος ἄφθιτον ἔσται | ἴσον Ὀμηρεῖαις ἀ ε ν ά ο ι ς χάρισιν.

ἀέξειν. (Ποιητ. τύπ. τοῦ → αὔξειν). Αὐξάνω, augere, mehren, multiply, augmenter: Δημόκρ. 211 σωφροσύνη τὰ τερπνὰ ἀ έ ξ ε ι. || Μέσ. **ἀέξεσθαι.** Αὐξάνομαι, crescere, wachsen, grow, s'augmenter: Ἐμπεδ. 106 πρὸς παρεὸν γὰρ μῆτις ἀ έ ξ ε τ α ι ἀνθρώποισιν. Πρβλ. → αὔξειν.

ἀέριος. Ποῦ ἀναφέρεται στὸν ἀέρα, aerius, zur Luft gehörig, concerning air, concernant l'air: Δημόκρ. 11c (τίτλ.) Αἰτίαι ἀ έ ρ ι ο ι. Πρβλ. → ἀήρ.

ἀηδία. (Ἀντίθ. → ἡδονή). Ἀηδία, taedium, Unlust, unpleasantless, dégoût: Δημόκρ. 71 ἡδοναὶ ἄκαιροι τίκτουσιν ἀ η δ ί α ς.

ἀήθης. Ἀσυνήθιστος, insuetus, ungewohnt, unaccustomed, inaccoutumé: Ἐμπεδ. 22,8 ἐχθρὰ <δ' α> πλειστον ἀπ' ἀλλήλων διέχουσι μάλιστα | γέννη τε κρήσει τε καὶ εἶδεσιν ἐκμάκτοισι, | πάντη συγγίνεσθαι ἀ ή θ ε α καὶ μάλα λυγρὰ | Νείκεος ἐννεσίησιν, ὅτι σφίσι γένναν ἔοργεν(;). Πρβλ. → ἡθος.

ἀθρεῖν. 1. Βλέπω/ἀτενίζω, videre, schauen, look at, fixer les yeux : Ἐμπεδ. 2,3 παῦρον δ' ἐν ζωῇσι βίου μέρος ἀθρεῖσάν τε (Scaliger : -τος Σέξτος LEAB : ἀθροίσαντος NV) | ὠκύμοροι καπνοῖο δίκην ἀρθέντες ἀπέπταν. 47 ἀθρεῖ μὲν γὰρ ἄνακτος ἐναντίον ἀγέα κύκλον.

2. Παρατηρῶ/ἐξετάζω, cernere, betrachten, observe, observer avec attention : Ἐμπεδ. 3,9 ἀλλ' ἄγ' ἀθρεῖ πάση παλάμῃ, πῇ δῆλον ἕκαστον, | μήτε τιν' ὄψιν ἔχων πίσκει πλέον ἢ κατ' ἀκουήν | ἢ ἀκοήν ἐρίδουπον ὑπὲρ τρανώματα γλώσσης, | μήτε τι τῶν ἄλλων, ὁπόση πόρος ἐστὶ νοῆσαι, | γυίων πίστιν ἔρυκε, νόει δ' ἢ δῆλον ἕκαστον.

ἀθροισμός. Ἀθροισή/συνάθροισή/συλλογή, collectio, Ansammlung, gathering/collecting, rassemblement : Λεύκιππ. Α 24 (= Diels 2,78,5) οὐ γὰρ ἀθροισμὸν δεῖ μόνον γενέσθαι οὐδὲ δῖνον ἐν ᾧ ἐνδέχεται κόσμον γίνεσθαι κενῷ κατὰ τὸ δοξαζόμενον ἐξ ἀνάγκης.

αἶα. (Ἐπικός τύπ. τοῦ γαῖα = → γῆ). Γῆ, terra, Erde, earth, terre : Ἐμπεδ. 21,6 ἐκ δ' αἶης προρέουσι θελεμνά τε καὶ στερεωπά. 27,2 ἔνθ' οὗτ' ἡελίοιο διείδεται ὠκέα γυῖα | οὐδὲ μὲν οὐδ' αἶης λάσιον μένος οὐδὲ θάλασσα.

αἰδηλος. Καταστρεπτικός, exstinguens, vernichtend, destructive, destructeur : Παρμ. 10,3 εἴση δ' αἰθερίαν τε φύσιν τά τ' ἐν αἰθέρι πάντα | σήματα καὶ καθαῶς εὐαγέος ἡελίοιο λαμπάδος ἔργ' αἰδηλα καὶ ὁππόθεν ἐξεγένοντο. Ἐμπεδ. 109,2 γαίῃ μὲν γὰρ γαῖαν ὁπώπαμεν, ὕδατι δ' ὕδωρ, | αἰθέρι δ' αἰθέρα δῖον, ἀτὰρ πυρὶ πῦρ αἰδηλον.

V. Guazzoni Foà, *Per l'interpretazione di αἰδηλος nel fr. 10 di Parmenide*, «Giornale di Metafisica» 19 (1964) 558-562. — A.P.D. Mourelatos, *The Route of Parmenides*, New Haven/London, Yale University Press 1970, 237-240.

αἰεῖν. (Συνών. → ἀκούειν 2). Ἀκούω, auscultare, hören, hear, entendre : Ξενοφ. 6,5 παῦσαι, μὴ δὲ ῥάπιζ' [sc. σκύλακα], ἐπεὶ ἡ φίλου ἀνέρος ἐστὶν | ψυχὴ, τὴν ἔγνω φθεγξαμένης αἰεῖν.

αἰρεῖσθαι. (Τύπ. αἰρέεσθαι). Ἐκλέγω/προτιμῶ, praeferre, vorziehen, choose, choisir : Ἡράκλ. 37 ὄνους σύρματ' ἂν ἐλέσθαι μᾶλλον ἢ χρυσόν. 95,1 αἰρεῦνται ἐν ἀντὶ πάντων οἱ ἄριστοι, κλέος ἀέναον θνητῶν· οἱ δὲ πολλοὶ κεκόρηνται ὅκωσπερ κτήνεα. Δημόκρ. 3,3 τὸν εὐθυμεῖσθαι μέλλοντα χρὴ μὴ πολλὰ πρήσσειν, μήτε ἰδίῃ μήτε ξυνῇ, μηδὲ ἄσπ' ἂν πράσσει, ὑπὲρ τε δύναμιν αἰρεῖσθαι τὴν ἐωντοῦ καὶ φύσιν. 37 ὁ τὰ ψυχῆς ἀγαθὰ αἰρεόμενος (Orelli : ἐρεώ- ALBC : ὀρεγ- P) τὰ θεϊότερα αἰρέεταί (Gnomol. Barocc. ed Bywater, Oxford 1878,17 : ἐρέ- ALBCP). 207 ἡδονὴν οὐ πᾶσαν, ἀλλὰ τὴν ἐπὶ τῷ καλῷ αἰρεῖσθαι χρεών. || Παθ. ἐκλέγομαι, elegi, gewählt werden, be chosen, être choisi : Δημόκρ. 265,6 οὐ γὰρ ἐπὶ τούτῳ ἡρέθη [sc. ὁ ἄρχων] ὥς κακῶς ποιήσων, ἀλλ' ὥς εὖ. Πρβλ. → αἰρετέος.

αἵρετέος. Προτιμητέος, *praeferendus*, *bevorzugt*, *to be preferred*, *préférable*: Δημόκρ. 251,3 ἡ ἐν δημοκρατίῃ πενίη τῆς παρὰ τοῖς δυνάστησι καλεομένης εὐδαιμονίης τοσοῦτόν ἐστι αἰρετωτέρη, ὅκόσον ἐλευθερίῃ δουλείης. Πρβλ. → αἵρεῖσθαι.

αἶσα. (Συνών. → μοῖρα). 1. Ἡ μοῖρα/τὸ πεπρωμένο, *fatum*, *Geschick* / *Schicksal*, *fate*, *destin*: Ἐμπεδ. 26,2 ἐν δὲ μέρει κρατέουσι περιπλομένοιο κύκλοι, | καὶ φθίνει εἰς ἄλληλα καὶ αὖξεται ἐν μέρει αἶσῃς. Πρβλ. → αἴσιμος, → ἀναίσιμος.

2. Μέρος, *pars*, *Anteil*, *portion*, *part*: Παρμ. 12,2 αἱ γὰρ στεινότεραι πληνται πυρὸς ἀκρήτοιο, | αἱ δ' ἐπὶ ταῖς νυκτός, μετὰ δὲ φλογὸς ἵεται αἶσα. Ἐμπεδ. 62,5 οὐλοφνεῖς μὲν πρῶτα τύποι χθονὸς ἐξανέτελλον, | ἀμφοτέρων ὕδατός τε καὶ εἶδος αἶσαν ἔχοντες. 110,10 πάντα γὰρ ἴσθι φρόνησιν ἔχειν καὶ νόματος αἶσαν (Σέξτος: γνωματοσισον Ἰππόλυτος 7,29: γνώμην ἴσην Ἰππόλυτος 6,12). Πρβλ. → αἴσιμος.

αἰσθάνεσθαι. Αἰσθάνομαι, *sentire*, *fühlen* / *wahrnehmen*, *perceive* / *apprehend by the senses*, *percevoir par les sens*: Ἀλκμ. 1a ἄνθρωπον τῶν ἄλλων διαφέρειν ὅτι μόνον ξυνίησι, τὰ δ' ἄλλα αἰσθάνεται μὲν, οὐ ξυνίησι δέ. Δημόκρ. 11,7 ὅταν ἡ σκοτίη [sc. γνώμη] μηκέτι δύνηται μήτε ὁρῆν ἐπ' ἔλαττον μήτε ἀκούειν μήτε ὀδμαῖσθαι μήτε γεύεσθαι μήτε ἐν τῇ ψαύσει αἰσθάνεσθαι, ἀλλ' ἐπὶ λεπτότερον (δέη ζητεῖν, τότε ἐπιγίνεται ἡ γνησίη ἄτε ὄργανον ἔχουσα τοῦ νῶσαι λεπτότερον).

αἰσθησις. (Τύπ. αἴσθασις). Αἴσθησις, *sensus*, *Wahrnehmen*, *sense-perception*, *sensation*: Φιλολ. 11,12 νῦν δὲ οὗτος [sc. ὁ ἀριθμὸς] κατὰν ψυχὰν ἀρμόζων αἰσθήσει πάντα γνωστὰ καὶ ποτάγορα ἀλλάλοις κατὰ γνώμονος φύσιν ἀπεργάζεται. 13,2 κεφαλὰ μὲν νόον, καρδίᾳ δὲ ψυχᾶς καὶ αἰσθήσιος. Ἀρχύτ. 1,34 τὰ μὲν οὖν ποτιπίπτοντα ποτὶ τὰν αἴσθησιν ἃ μὲν ἀπὸ τῶν πλαγῶν ταχὺ παραγίνεται καὶ (ἰσχυρῶς), ὀξέα φαίνεται, τὰ δὲ βραδέως καὶ ἀσθενῶς, βαρέα δοκοῦντι ἡμεν. Δημόκρ. 5f (τίτλ.) Περὶ αἰσθησίων.

αἴσιμος. (Ἀπὸ τὸ → αἶσα, ἀντίθ. → ἀναίσιμος). Σὲ ἀνάλογη ποσότητα/ὄγκο, *pro rata parte*, *nach dem entsprechenden Maß*, *in equal quantity* / *volume*, *en masse égale*: Ἐμπεδ. 100,15 πνεύματος ἐλλείποντος ἐσέρχεται αἴσιμον ὕδωρ. 100,21 πνεύματος ἐμπίπτοντος ὑπεκθέει αἴσιμον ὕδωρ.

αἴσσεσθαι. Ξεκινῶ/ξεφυτρώνω, *prosilire*, *hervorspringen*, *start/shoot up*, *s'élancer*: Ἐμπεδ. 29,1 καὶ 134,2 οὐ γὰρ ἀπὸ νώτοιο δύο κλάδοι αἰσσοῦνται, | οὐ πόδες, οὐ θοὰ γοῦν(α), οὐ μήδεα γεννήεντα, | ἀλλὰ σφαῖρος ἔην καὶ (πάντοθεν) ἴσος ἐαυτῷ. Πρβλ. → καταἴσσεσθαι.

αἰτέεσθαι. Ζητῶ, *exproscere*, *fordern*, *ask for*, *demand*: Δημόκρ. 234,2 ὑγιείην εὐχῇσι παρὰ θεῶν αἰτέονται ἄνθρωποι, τὴν δὲ ταύτης δύναμιν ἐν ἑαυτοῖς ἔχοντες οὐκ ἴσασιν.

αἰτία. 1. Μομφή, crimen, Vorwurf, reproach, reproche: Ἀνάξαρχος 1,6 οἱ δὲ ἔξω καιροῦ ῥῆσιν αἰδοῦσιν, κῆν πεπνυμένως αἰδῶσιν, οὐ τιθέμενοι ἐν σοφίῃ γνώμην αἰτίην ἔχουσι μωρίας.

2. (Συνών. → λόγος 11). Αἰτία/αἴτιο, causa, Ursache/Grund, cause. Δημόκρ. 83 ἀμαρτίης αἰτίη ἡ ἀμαθία τοῦ κρέσσονος. || Πληθ. αἰτίαι. Δημόκρ. 11b (τίτλ.) Αἰτίαι οὐράνιαι. 11c (τίτλ.) Αἰτίαι ἀέριοι. 11d (τίτλ.) Αἰτίαι ἐπίπεδοι. 11e (τίτλ.) Αἰτίαι περὶ πυρὸς καὶ τῶν ἐν πυρί. 11f (τίτλ.) Αἰτίαι περὶ φωνῶν. 11g (τίτλ.) Αἰτίαι περὶ σπερμάτων καὶ φυτῶν καὶ καρπῶν. 11h (τίτλ.) Αἰτίαι περὶ ζώων. 11i (τίτλ.) Αἰτίαι σύμμεικτοι. 26e (τίτλ.) Αἰτίαι περὶ ἀκαιριῶν καὶ ἐπικαιριῶν.

αἰτιᾶσθαι. Κατηγορεῖν, accusare, anklagen, accuse, accuser: Δημόκρ. 159,7/8 εἰ τοῦ σώματος αὐτῇ [sc. τῇ ψυχῇ] δίκην λαχόντος, παρὰ πάντα τὸν βίον ὧν ὠδύνηται (καὶ) κακῶς πέπονθεν, αὐτὸς γένοιτο τοῦ ἐγκλήματος δι(κα)στής), ἡδέως ἂν καταψηφίσασθαι τῆς ψυχῆς, ἐφ' οἷς τὰ μὲν ἀπώλεσε τοῦ σώματος ταῖς ἀμελείαις καὶ ἐξέλυσε ταῖς μέθαις, τὰ δὲ κατέφθειρε καὶ διέσπασε ταῖς φιληδονίαις, ὥσπερ ὄργανον τινὸς ἢ σκεύους κακῶς ἔχοντος τὸν χρώμενον ἀφειδῶς αἰτίασάμενος. Πρβλ. → αἰτία.

ἀκαιρία. (Ἀντίθ. → καιρός, → ἐπικαιρία). Ἀκατάλληλος χρόνος, inopportunitas, ungelegene Zeit, unfitness of times, temps adverse: Δημόκρ. 26e (τίτλ.) Αἰτίαι περὶ ἀκαιριῶν καὶ ἐπικαιριῶν.

ἄκαιρος. (Ἀντίθ. → καίριος). Ἀκαιρος, importunus, unzeitig, untimely, à contre temps: Δημόκρ. 71 ἡδοῖναι ἄκαιροί τίκτουσιν ἀηδίας.

ἄκανθα. Ἡ σπονδυλική στήλη, spina, Rückgrat, backbone, épine dorsale: Διογ. 6,3 αὐται [sc. αἱ φλέβες] τείνουσι διὰ τῆς κοιλίας παρὰ τὴν νωτιαίαν ἄκανθα. 6,9 μέγισται μὲν δύο [sc. φλέβες] εἰς τὴν καρδίαν περὶ αὐτὴν τὴν νωτιαίαν ἄκανθα.

ἀκέεσθαι. Θεραπεύω, mederi, heilen, heal, guérir: Δημόκρ. 31 ἰατρικὴ μὲν γὰρ σώματος νόσους ἀκέεταί, σοφίῃ δὲ ψυχὴν παθῶν ἀφαιρεῖται.

ἀκήδεια. Ἀμέλεια, neglectus, Nachlässigkeit, carelessness, indifférence: Ἐμπεδ. 136,2 οὐ παύσεσθε φόνοιο δυσηχέος; οὐκ ἐσορᾶτε | ἀλλήλους δάπτοντες ἀκηδέεισι νόοιο;

ἀκίνητος. (Συνών. → στάσιμος, ἀντίθ. κίνησιν ἔχων). Ἀκίνητος, immotus, unbeweglich, motionless, immobile: Παρμ. 8,26 αὐτὰρ ἀκίνητον [sc. τὸ ἐόν] μεγάλων ἐν πείρασι δεσμῶν | ἔστιν ἄναρχον ἄπανστον. 8,38 οὐδὲν γὰρ (ἢ) ἔστιν ἢ ἔσται | ἄλλο πάρεξ τοῦ ἐόντος, ἐπεὶ τό γε Μοῖρ' ἐπέδησεν | οὐλον ἀκίνητόν τ' ἔμεναι. Ἐμπεδ. 17,13 καὶ 26,12 ἢ δὲ διαλλάσσοντα διαμπερὲς οὐδαμὰ λήγει, | ταύτῃ δ' αἰὲν ἔασιν ἀκίνητοί κατὰ κύκλον.

ἄκοή. (Τύπ. ἀκονή, ἀκοά). 1. Ἡ αἴσθησις τῆς ἀκοῆς, auditus, Gehörsinn, sense of hearing, ouïe: Ἡράκλ. 5 ὅσων ὄψις ἀκ ο ἡ μάθησις, ταῦτα ἐγὼ προτιμέω. Δημόκρ. 11,3 σκοτίης [sc. γνώμης] μὲν τάδε σύμπαντα, ὄψις, ἀκ ο ἡ, ὁδμή, γεῦσις, ψαῦσις.

2. Τὸ αἰσθητήριον τῆς ἀκοῆς (= → οὖς), auditus membra, Gehör, ear, oreille: Παρμ. 7,4 μηδέ σ' ἔθος πολύπειρον ὁδὸν κατὰ τήνδε βιάσθω, | νωμᾶν ἄσκοπον ὄμμα καὶ ἠχήεσσιν ἀκ ο υ ἡ ν | καὶ γλώσσαν. Ἐμπεδ. 3,10/11 ἀλλ' ἄγ' ἄθρει πάσῃ παλάμῃ, πῇ δῆλον ἕκαστον, | μήτε τιν' ὄψιν ἔχων πίστει πλέον ἢ κατ' ἀκ ο υ ἡ ν | ἢ ἀκ ο ἡ ν ἐρίδου-πον ὑπὲρ τρανώματα γλώσσης. Ἀρχύτ. 1,30 οὐ γὰρ παραδύεσθαι ἐς τὰν ἀκ ο ἀ ν ἀμῖν τὼς μεγάλως τῶν ψόφων, ὥσπερ οὐδ' ἐς τὰ σύστομα τῶν τευχέων, ὅκκα πολὺ τις ἐγγέη, οὐδὲν ἐγχεῖται.

ἄκος. (Πρβλ. → ἄλκαρ, → φάρμακον). Φάρμακο, medicamentum, Heilmittel, remedy, remède: Ἡράκλ. 88 ἄκ ε α.

ἀκούειν. 1. Ἀπόλ.: Ἀκούω/λειτουργεῖ ἡ αἴσθησις τῆς ἀκοῆς, audire, hören, hear, entendre: Ξενοφ. 20 οὖλος ὄρᾱ, οὖλος δὲ νοεῖ, οὖλος δέ τ' ἀκ ο ύ ε ι. Μέλισσ. 8,9/12 εἰ δὴ ταῦτα ἔστι, καὶ ἡμεῖς ὀρθῶς ὀρῶμεν καὶ ἀκ ο ύ ο μ ε ν, εἶναι χρὴ ἕκαστον τοιοῦτον, οἷόν περ τὸ πρῶτον ἔδοξεν ἡμῖν, καὶ μὴ μεταπίπτειν μηδὲ γίνεσθαι ἑτεροῖον, ἀλλὰ αἰεὶ εἶναι ἕκαστον, οἷόν περ ἔστιν. Νῦν δέ φαμεν ὀρθῶς ὀρᾶν καὶ ἀκ ο ύ ε ι ν καὶ συνιέναι. Διογ. 5,23 ὅμως δὲ πάντα τῷ αὐτῷ καὶ ζῇ καὶ ὄρᾱ καὶ ἀκ ο ύ ε ι, καὶ τὴν ἄλλην νόησιν ἔχει ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ πάντα. Δημόκρ. 11,6 ὅταν ἡ σκοτίη [sc. γνώμη] μηκέτι δύνηται μήτε ὄρῃν ἐπ' ἔλαττον μήτε ἀκ ο ύ ε ι ν μήτε ὁδμᾶσθαι μήτε γεύεσθαι μήτε ἐν τῇ ψαύσει αἰσθάνεσθαι, ἀλλ' ἐπὶ λεπτότερον <δέη ζητεῖν, τότε ἐπιγίνεται ἡ γνησίη ἅτε ὄργανον ἔχουσα τοῦ νῶσαι λεπτότερον>. Ἀρχύτ. 1,56 τῶνδ' οὖν καὶ ταῖς φωναῖς συμβήσεται· τᾷ μὲν ὑπὸ [τῷ] ἰσχυρῷ τῷ πνεύματος φερομένα μεγάλα τε ἤμεν καὶ ὀξέα, τᾷ δὲ ὑπὸ ἀσθενέος μικρὰ τε καὶ βαρέα. Ἀλλὰ μὰν καὶ τούτῳ γὰρ καὶ ἴδοιμες ἰσχυροτάτῳ σαμείῳ, ὅτι τῷ αὐτῷ φθελγξαμένῳ μέγα μὲν πόρσωθέν κ' ἀκ ο ύ σ α ι μ ε ς· μικρὸν δέ, οὐδ' ἐγγύθεν. 2. (Συνών. → αἰεῖν, σὲ σχέση μὲ τὸ → λέγειν). Ἀκούω κάτι/μὲ προσοχή, audire, zuhören, listen to, écouter: Ἡράκλ. 1,3 τοῦ δὲ λόγου τοῦδ' ἐόντος αἰεὶ ἀξύνετοι γίνονται ἄνθρωποι καὶ πρόσθεν ἢ ἀκ ο ὕ σ α ι καὶ ἀκ ο ύ σ α ν τ ε ς τὸ πρῶτον. 2,1 ἀξύνετοι ἀκ ο ύ σ α ν τ ε ς κωφοῖσιν εἰκόμασι. 26,1 οὐκ ἐμοῦ ἀλλὰ τοῦ λόγου ἀκ ο ύ σ α ν τ α ς ὁμολογεῖν σοφὸν ἔστιν ἐν πάντα εἶναι. 83,1 ὁκόσων λόγους ἢ κ ο υ σ α οὐδεὶς ἀφικνεῖται ἐς τοῦτο ὥστε γινώσκειν ὅτι σοφὸν ἔστι πάντων κεχωρισμένον. Παρμ. 2,1 εἰ δ' ἄγ' ἐγὼν ἐρέω, κόμισαι δὲ σὺ μῦθον ἀκ ο ύ σ α ς, | αἶπερ ὁδοὶ μοῦναι διζήσιός εἰσι νοῆσαι. 8,52 δόξας δ' ἀπὸ τοῦδε βροτείας | μάνθανε κόσμον ἐμῶν ἐπέων ἀπατηλὸν ἀκ ο ύ ω ν. Ἐμπεδ. 3,4 καὶ σέ, πολυμνήστη λευκώλενε παρθένε Μοῦσα, | ἄντομαι, ὧν θέμις ἐστὶν ἐφημερίοισιν ἀκ ο ύ ε ι ν, | πέμπε παρ' Εὐσεβίης ἐλάουσ'

εὐήνιον ἄρμα. 6,1 τέσσαρα γὰρ πάντων ῥιζώματα πρῶτον ἄκ ο υ ε. 17,26 σὺ δ' ἄκ ο υ ε λόγου στόλον οὐκ ἀπατηλόν. 23,11 ἀλλὰ τορῶς ταῦθ' ἴσθι, θεοῦ πάρα μῦθον ἄκ ο υ σ α ς. Δημόκρ. 86 πλεονεξίῃ τὸ πάντα λέγειν, μηδὲν δὲ ἐθέλειν ἀκ ο υ ε ι ν.

3. Ἦκουσε = λέγεται, καλεῖται, audire, heissen, be called, se dit: Ἡράκλ. 92 ἀνὴρ νήπιος ἦκ ο υ σ ε πρὸς δαίμονος ὄκωσπερ παῖς πρὸς ἀνδρός.

4. Κακῶς ἀκούειν. Μὲ κακολογοῦν, male audire, beredet werden, to be ill spoken, être blâmé: Δημόκρ. 253,4/6 εἰ δὲ ἀμελέοι τις τῶν δημοσίων, κακῶς ἀκ ο υ ε ι ν γίγνεται, καὶ ἦν μηδὲν μήτε κλέπτῃ μήτε ἀδικῇ. Ἐπεὶ καὶ <μῇ> ἀμελέοντι ἢ ἀδικέοντι κίνδυνος κακῶς ἀκ ο υ ε ι ν καὶ δὴ καὶ παθεῖν τι. 265,5 ὥσπερ <γὰρ τὸν> τὰς παρακαταθήκας ἀποδιδόντα οὐ χρὴ ἐπαινεῖσθαι, τὸν δὲ μὴ ἀποδιδόντα κακῶς ἀκ ο υ ε ι ν καὶ πάσχειν, οὕτω καὶ τὸν ἄρχοντα.

ἀκούσιος. (Ἀντίθ. → ἐκούσιος). Ἀκούσιος/ἀθέλητος, non voluntarius, unfreiwillig, unwillingly done, involontaire: Δημόκρ. 240 οἱ ἐκούσιοι πόνοι τῇν τῶν ἀκ ο υ σ ί ω ν ὑπομονὴν ἐλαφροτέραν παρασκευάζουσι.

ἄκρασίη = ἀκράτεια, intemperantia, Unmässigkeit, lack of self-control, intempérance: Δημόκρ. 234,3 ὑγίειν εὐχῇσι παρὰ θεῶν αἰτέονται ἄνθρωποι, τὴν δὲ ταύτης δύναμιν ἐν ἑαυτοῖς ἔχοντες οὐκ ἴσασιν· ἀκ ρ α σ ί η δὲ τὰναντία πρήσσοντες αὐτοὶ προδότηι τῆς ὑγείης τῇσιν ἐπιθυμίῃσιν γίνονται.

ἄκρατος. (Τύπ. ἄκρητος). (Συνών. → ἄγνός). Ἀμιγῆς/καθαρός/ἄγνός, purus, unvermischt, pure/unmixed, pur: Παρμ. 12,1 αἰ γὰρ στεινότεραι [sc. στεφάναι] πληνται πυρὸς ἀκ ρ ή τ ο ι ο (Stein: -τοις DE^a: -ίτοις EF: -ίτοιο a). Ἐμπεδ. 35,15 αἶψα δὲ θνήτ' ἐφύοντο, τὰ πρὶν μάθον ἀθάνατ' εἶναι, | ζωρά τε τὰ πρὶν ἄκ ρ η τ α (Πλούταρχος, Ἀθήναιος: -ιτα Σιμπλίκιος: κέκρητο Ἀριστοτέλης) διαλλάξαντα κελεύθους. 128,6/8 τὴν [sc. Κύπριν] οἷ γ' εὐσεβέεσσιν ἀγάλασιν ἰλάσκοντο | κτλ. | σμύρνης τ' ἀκ ρ ή τ ο υ (Diels: -άτου Πορφύριος) θυσίαις λιβάνου τε θυώδους, | ξανθῶν τε σπονδὰς μελίτων ῥίπτοντες ἐς οὐδας· | ταύρων δ' ἀκ ρ ή τ ο ι σ ι (Scaliger: -ίτοισι Πορφύριος: -άτοισι Εὐσέβιος: ἀρρήτοισι Fabricius) φόνους οὐ δεύετο βωμός. Πρβλ. → κρᾶσις.

ἄκρητος. Βλ. ἄκρατος.

ἀκριβής. Ἀκριβής, certus, genau, accurate, certain: Ἡράκλ. 6 ὀφθαλμοὶ γὰρ τῶν ὧτων ἀκ ρ ι β έ σ τ ε ρ ο ι μάρτυρες.

D. Kurz, Ἀκρίβεια. Das Ideal der Exaktheit bei den Griechen bis Aristoteles, Göttingen, Kümmerle 1970, 173 S.

ἄκριτος. Αὐτὸς ποὺ δὲν μπορεῖ νὰ κρίνῃ/αὐτὸς ποὺ δὲν ἔχει κρίση, temerarius, unfähig zu urteilen, incapable of judgment, qui ne rend pas

de jugement : Παρμ. 6,7 ἄκριτα φῦλα. Πρβλ. → κρίσις, → κρίνειν.

ἀκριτόχειρος. Μὲ χέρια ποὺ δὲν διακρίνονται/ἀμέτρητα, manibus indiscretis/innumerabilibus, mit nicht zu sondernden (zahllosen) Händen, with countless hands, aux mains innombrables : Ἐμπεδ. 60 εἰλίποδ' ἀκριτόχειρα.

ἄκρον. 1. Ἄκρο, summa pars, Oberfläche, surface, extrémité : Ἐμπεδ. 100,19 ἀμφὶ πύλας ἡθμοῖο δυσηχέος ἄκρα κρατύνων.

2. Ὁ μεγαλύτερος βαθμός, summa pars, Höhe, heighest pitch : Ἐμπεδ. 3,8 σοφίης ἐπ' ἄκροισι θοάζειν.

ἄκρος. Ἀκραῖος/ποὺ εἶναι στὸ τελευταῖο σημεῖο, summus/extremus, äusserst, at the farthest point, at the extreme end, au point extrême : Ἐμπεδ. 46 ἄρματος ὥς πέρι χνοίῃ ἐλίσσεται ἢ τε παρ' ἄκροην. . . (;). Διογ. 6,12 καὶ καλεῖται ἡ μὲν [sc. τῶν φλεβῶν] σπληνίτις, ἡ δὲ ἡπατίτις. Σχίζεται δ' αὐτῶν ἄκρα ἑκατέρω, ἡ μὲν ἐπὶ τὸν μέγαν δάκτυλον, ἡ δ' ἐπὶ τὸν ταρσόν, ἀπὸ δὲ τούτων λεπταὶ καὶ πολύοι ἐπὶ τὴν ἄλλην χεῖρα καὶ δακτύλους.

ἄκτινογραφίη. Πραγματεία γιὰ τὴν ἀκτινοβολία, doctrina de radiis lucis, Essay über den Lichtstrahl, treatise on radiation, traité sur le rayonnement de la lumière : Δημόκρ. 15b (τίτλ.) Ἀκτινογραφίη.

ἄκτις. Ἀκτίνα, radius, Strahl, beam, rayon : Ἐμπεδ. 84,6 φῶς δ' ἔξω διαθρῶσκον, ὅσον ταναώτερον ἦεν, | λάμπεςκεν κατὰ βηλὸν ἀτειρέσιν ἀκτινεσσιν.

ἄλέα. (Συνών. → θερμότης, ἀντίθ. → κρυμός, → ψῦχος). Θερμότητα/ζέστη, calor, Wärme/Hitze, heat, chaleur : Δημόκρ. A 152 (= Diels 2, 126,1) οὐκοῦν ἐν κρυμῷ μὲν, φησὶν ὁ Ἀβδηρίτης, συμμένει, ἐν ἀλέᾳ δὲ ὥς τὰ πολλὰ ἐκπτύεται [sc. τὸ ἔμβρυον].

ἄλλογνῶς. Ξένος, alienus, fremdartig, strange, étranger : Ἐμπεδ. 126 σαρκῶν ἀλλογνῶτι περιστέλλουσα χιτῶνι.

ἄλλοῖος. (Συνών. → ἀλλοιωπός). Ἀλλοιώτικος/διαφορετικός, diversus, andersartig, of another sort/different, d'autre nature/différent : Ἐμπεδ. 108, 1/2 ὅσσον <γ> ἀλλοῖοι μετέφυν, τόσον ἄρ σφισιν αἰεὶ καὶ τὸ φρονεῖν ἀλλοῖα παρίσταται. 110,6 εἰ δὲ σύ γ' ἀλλοίω ἐπορέξεαι (Diels : σὺ τάλλ' οἴων ἐπιρέξεις Ἰππόλυτος), οἷα κατ' ἄνδρας | μυρία δειλὰ πέλονται ἅ τ' ἀμβλύνουσι μερίμνας. Διογ. 2,12 ἀλλὰ πάντα ταῦτα ἐκ τοῦ αὐτοῦ ἑτεροιοῦμενα ἄλλοτε ἀλλοῖα γίνεται καὶ εἰς τὸ αὐτὸ ἀναχωρεῖ.

ἄλλοιοῦσθαι. Ἀλλοιώνομαι/μεταβάλλομαι, mutari, sich ändern/sich wandeln, become different/be changed, devenir différent/changer : Ἡράκλ.

77,4 ἀλλοιοῖο ὅτι δὲ [sc. ὁ θεός] ὁκωσπερ <πῦρ>, <δ> ὁκόταν συμμιγῇ
θυώμασιν ὀνομάζεται καθ' ἡδονὴν ἐκάστων.

W.A. Heidel, *The Problem of ἀλλοίωσις in Presocratic Philosophy*, «Proceedings
of the American Philological Association» 35 (1900) xiv.

ἀλλοιωπός. (Συνών. → ἀλλοῖος). Μὲ διαφορετικὴ μορφή/ἀλλοιωτικός,
different, andersartig, of different shapes, de nouvelle apparence: Ἐμπεδ.
21,14 αὐτὰ γὰρ ἔστιν ταῦτα, δι' ἀλλήλων δὲ θέοντα | γίγνεται ἀλλοιωπά-
τόσον διὰ κρήσις ἀμείβει.

ἀλλοτρία. (Ἀντίθ. → ἰδίᾳ). Μὲ τὸν τρόπο τοῦ ἄλλου, alieno, fremdartig,
in a foreign manner, de manière propre a autrui: Ἀρχύτ. 3,4/5 τὸ μὲν ὦν
μαθὲν παρ' ἄλλω καὶ ἀλλοτρίᾳ, τὸ δὲ ἐξευρὲν δι' αὐταυτὸν καὶ ἰδίᾳ.

ἀλλότριος. (Ἀντίθ. → ἴδιος). Ξένος, alienus, fremd, belonging to another,
qui appartient à autrui: Παρμ. 14 νυκτιφαῆς περὶ γαῖαν ἀλώμενον ἀλλότριον
φῶς. Ἐμπεδ. 45 κυκλοτερές περὶ γαῖαν ἐλίσσεται ἀλλότριον φῶς.

ἀλλοφρονεῖν. Λιποθυμῶ/χάνω τις αἰσθήσεις μου/ἐπέρχεται ἀπώλεια
τῆς συνειδήσεως, animo deficere, in Ohnmacht fallen, to be senseless, perdre
connaissance: Δημόκρ. A 135 (= Diels 2,116,30) περὶ δὲ τοῦ φρονεῖν ἐπὶ
τοσοῦτον εἶρηκεν ὅτι γίνεται συμμετρῶς ἐχούσης τῆς ψυχῆς κατὰ τὴν κρήσιν·
ἐὰν δὲ περίθερμός τις ἢ περίψυχρος γένηται, μεταλλάττειν φησί. Δι' ὅτι
καὶ τοὺς παλαιοὺς καλῶς τοῦθ' ὑπολαβεῖν ὅτι ἐστὶν ἀλλοφρονεῖν.

ἀλογεῖν. Ἀδιαφορῶ/περιφρονῶ, neglegere, vernachlässigen, pay no
regard/neglect, ne tenir aucun compte de: Δημόκρ. 174,3 ὁ μὲν εὐθυμος εἰς
ἔργα ἐπιφερόμενος δίκαια καὶ νόμιμα καὶ ὕπαρ καὶ ὄναρ χαίρει τε καὶ ἔρρωται
καὶ ἀνακηδής ἐστιν· ὅς δ' ἂν καὶ δίκης ἀλογῇ καὶ τὰ χρηρῶντα μὴ ἔρρη, τού-
τῳ πάντα τὰ τοιαῦτα ἀτερπείη, ὅταν τευ ἀναμνησθῇ, καὶ δέδοικε καὶ ἐωντὸν
κακίζει.

ἀλογιστίη. (Ἀντίθ. → λογισμός). Μωρία, stultitia, Unüberlegtheit/Tor-
heit, unreasonableness, déraison: Δημόκρ. 289 ἀλογιστίη μὴ ξυγ-
χωρεῖν ταῖσι κατὰ τὸν βίον ἀνάγκαις.

ἄλογος. (Πρβλ. → ἀνόητος, ἀντίθ. → λογικός). 1. Ἄλογος/μὴ λογικός,
irrationalis, unvernünftig, irrational, sans raison: Φιλόλ. 11,30 τᾶς τῷ ἀ-
πείρῳ καὶ ἀνόητῳ καὶ ἀλόγῳ φύσιος τὸ ψεῦδος καὶ ὁ φθόνος ἐστί.
2. Παράλογος, praeter rationem, usinnig, not according to reason, ab-
surd: Δημόκρ. 292 ἄλογοι τῶν ἀξυνέτων αἰ ἐλπίδες.

3. Ἀσύμμετρος,
incommensurabilis, incommensurable: Δημόκρ. 11p (τίτλ.) Περὶ ἀλόγων
γραμμῶν καὶ ναστῶν.

4. Οὐσ. ἄλογα, τὰ = → ζῶα, animalia, Tiere, animals,

animaux : Δημόκρ. 164,3 ζῶα ὁμογενέσι ζώοις συναγελάζεται ὥς περιστρεαὶ περιστρεαῖς καὶ γέραναι γεράνοις καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ἁ λ ό γ ω ν ὡσαύτως.

ἁμαυρίσκειν. Ἐξαφανίζω, exstinguere, verdunkeln/austilgen, render invisible/cover up, faire disparaître: Δημόκρ. 177,2 οὔτε λόγος ἐσθλὸς φαύλην προῆξιν ἁ μ α υ ρ ί σ κ ε ι οὔτε προῆξις ἀγαθὴ λόγον βλασφημίῃ λυμαίνεται. Πρβλ. → ἄφαντος.

ἄμβη. Στεφάνη, ora, Rand, rim, bord: Δημόκρ. 29 ἀναγέγραπται δὲ καὶ ὥς ὁ Δημόκριτος εἶη καλῶν τῆς ἴτυος τὴν τῷ κοίλῳ περικειμένην ὀφρὺν ἄ μ β η ν.

ἁμβλύνειν. Ἀμβλύνω, hebetare, abstumpfen, make dull/blunt, émousser: Ἐμπεδ. 2,2 στεινωποὶ μὲν γὰρ παλάμαι κατὰ γυῖα κέχυνται | πολλὰ δὲ δειλὴ ἔμπαια, τά τ' ἁ μ β λ ύ ν ο υ σ ι μερίμνας. 110,7 εἰ δὲ σύ γ' ἁλλοίων ἐπορέξεαι, οἷα κατ' ἄνδρας | μυρία δειλὰ πέλονται ἅ τ' ἁ μ β λ ύ ν ο υ σ ι μερίμνας, | ἢ σ' ἄφαρ ἐκλείψουσι περιπλομένοιο χρόνιο.

ἁμείνων. (Συγκρ. τοῦ → ἀγαθός). Καλύτερος, melior, besser, better, meilleur: Ξενοφ. 2,11 ῥώμης γὰρ ἁ μ ε ί ν ω ν ἀνδρῶν ἢδ' ἵππων ἡμετέρη σοφίῃ. 16,2 οὔτοι ἀπ' ἀρχῆς πάντα θεοὶ θνητοῖς ὑπέδειξαν, | ἀλλὰ χρόνῳ ζητοῦντες ἐφευρίσκουσιν ἁ μ ε ι ν ο ν. Ἡράκλ. 71 ἀνθρώποις γίνεσθαι ὁκόσα θέλουσιν οὐκ ἁ μ ε ι ν ο ν. 110 ἀμαθίην κρύπτειν ἁ μ ε ι ν ο ν. Δημόκρ. 187,4 σκῆνεος δὲ ἰσχύς ἄνευ λογισμοῦ ψυχὴν οὐδέν τι ἁ μ ε ί ν ω τίθησιν. 277,2 ὅτεω χρήμη τεὰ ἐστὶ παῖδα ποιήσασθαι, ἐκ τῶν φίλων τεύ μοι δοκεῖ ἁ μ ε ι ν ο ν εἶναι.

ἁφροδίσια, τά. Ἐρωτικὲς ἀπολαύσεις/σαρκικὲς ἡδονές, res venereae/voluptas amatoria, Liebesgenuß, sexual pleasures, plaisirs de l'amour: Δημόκρ. 235,3 ὅσοι ἀπὸ γαστρὸς τὰς ἡδονὰς ποιεόνται ὑπερβεβληκότες τὸν καιρὸν ἐπὶ βρώσεσιν ἢ πόσεσιν ἢ ἁ φ ρ ο δ ι σ ί ο ι σ ι ν, τοῖσι πᾶσιν αἱ μὲν ἡδοναὶ βραχεῖαί τε καὶ δι' ὀλίγον γίνονται κτλ., αἱ δὲ λῦπαι πολλαί. Πρβλ. → ἁφροδισιάζειν, → συνουσίη.

ἁφροδισιάζειν. Χαίρομαι τὴν ἐρωτικὴ ἡδονή, in re venerea versari, die Liebe geniessen, have sexual intercourse, se livrer aux plaisirs de l'amour: Δημόκρ. 127,2 ξυόμενοι ἄνθρωποι ἡδονται καὶ σφιν γίνεται ἅπερ τοῖς ἁ φ ρ ο δ ι σ ι ά ζ ο υ σ ι ν. Πρβλ. → ἁφροδίσια, → συνουσίη.

Ἄφροδίτη. (Συνών. → Φιλότης). Προσωποποίηση τῆς ἀγάπης καὶ τῆς ἑλξέως, Venus: Παρμ. 13 (= Diels 1,243,11) διὸ Παρμενίδης μὲν ἀποφαίνει τὸν Ἔρωτα τῶν Ἀ φ ρ ο δ ί τ η ς ἔργων πρεσβύτατον ἐν τῇ κοσμογονίᾳ. Ἐμπεδ. 17,24 τῇ [sc. Φιλότητι] τε φίλα φρονέουσι καὶ ἄρθμια ἔργα τελοῦσι, | Γηθοσύνην καλέοντες ἐπώνυμον ἢδ' Ἀ φ ρ ο δ ί τ η ν. 22,5 ὥς δ' αὐτῶς ὅσα κρῆσιν ἐπαρκέα μάλλον ἔασιν, | ἀλλήλοις ἔστερκται ὁμοιωθέντ' Ἀ φ ρ ο δ ί τ η ς. 66 σχιστοὺς λειμῶνας... Ἀ φ ρ ο δ ί τ η ς. 71,4 εἰ δὲ τί

σοι περὶ τῶνδε λιπόξυλος ἔπλετο πίστις, | πῶς ὕδατος γαίης τε καὶ αἰθέρος
ἡελίου τε | κίρναμένων εἶδη τε γενοίαιτο χροῖά τε θνητῶν | τόσσ', ὅσα νῦν
γεγάασι συναρμωσθέντ' Ἀφροδίτῃ. 86 ἐξ ὧν ὄμματ' ἔπηξεν ἀτειρέα
δῖ' Ἀφροδίτῃ. 87 γόμφοις ἀσκήσασα καταστόργοις Ἀφροδίτῃ.
151 ζεῖδωρος. . . Ἀφροδίτῃ.

βλασφημία. Κακολογία, maledictum, Lästerung, defamation/slander, médisance/diffamation: Δημόκρ. 177,2/3 οὔτε λόγος ἐσθλὸς φάυλῃν προῆξιν ἀμαυρῖσκει οὔτε προῆξις ἀγαθὴ λόγου βλασφημίῃ λυμαίνεται.

Γηθοσύνη. (Συνών. → Φιλότης). Χαρά/ἀγαλλίαση, laetitia/voluptas, Vergnügen/Wonne, joy/delight, joie/plaisir: Ἐμπεδ. 17,24 τὴν [sc. Φιλότητα] σὺ νόῳ δέρεκεν, μηδ' ὄμμασιν ἦσο τεθηπώς· | ἥτις καὶ θνητοῖσι νομίζεται ἔμφυτος ἄρθροις, | τῇ τε φίλα φρονέουσι καὶ ἄρθρια ἔργα τελοῦσι, | Γηθοσύνην καλέοντες ἐπώνυμον ἡδ' Ἀφροδίτην.

δῆρις. (Συνών. → ἔρις, → νεῖκος, ἀντίθ. → ἀρμονία, → φιλότης). 1. Μάχη/συμπλοκή, pugna/discordia, Streit/Zwist, battle/contest, lutte/combat: Ἐμπεδ. 27a οὐ στάσις οὐδέ τε δῆρις ἀναίσιμος ἐν μελέεσσιν.

2. Προσωποποίηση αὐτοῦ τοῦ πνεύματος: Ἐμπεδ. 122,2 Δῆρις θ' αἵματόεσσα καὶ Ἀρμονίῃ θεμερῶπις.

δύσζηλος. (Ἀντίθ. → ζηλωτός). Καθόλου ζηλευτός, non invidendus, nicht beneidenswert/unbequem, unenviable/unwelcome, pénible: Ἐμπεδ. 114,3 μάλα δ' ἀργαλέῃ γε τέτυκται | ἀνδράσι καὶ δύσζηλος ἐπὶ φρένα πίστιος ὁρμή. Πρβλ. → ζῆλος, → ζηλοῦν.

δυσμενής, οὐς. (Συνών. → ἐχθρός 2, ἀντίθ. → φίλος). Ἐχθρός, inimicus/adversarius, Feind, enemy, ennemi: Δημόκρ. 237,2 φιλονικίῃ πᾶσα ἀνόητος· τὸ γὰρ κατὰ τοῦ δυσμενέος βλαβερόν θεωρεῦσα τὸ ἴδιον συμφέρον οὐ βλέπει.

δυσμενίη. (Συνών. → ἐχθρη, → ἐχθος, ἀντίθ. → εὖνοια, → φιλίη, → φιλοφροσύνη, πρβλ. → φθόνος, → ζῆλος). Ἐχθρότητα, odium, Feindseligkeit, spite/enmity, animosité: Δημόκρ. 191,24 ταύτης γὰρ ἐχόμενος τῆς γνώμης εὐθυμότερόν τε διάξεις καὶ οὐκ ὀλίγας κῆρας ἐν τῷ βίῳ διώσσει, φθόνον καὶ ζῆλον καὶ δυσμενίην.

ἐπικαιρία. (Συνών. → καιρός, ἀντίθ. → ἀκαιρία). Κατάλληλος χρόνος, opportunitas, gelegene Zeit, opportunity, opportunité: Δημόκρ. 26e (τίτλ.) Αἰτίαι περὶ ἀκαιριῶν καὶ ἐπικαιριῶν.

ἔρις. (Συνών. → νεῖκος, → δῆρις, ἀντίθ. → φιλότης). 1. Ἔρις, διχόνοια, discordia, Zwist/Streit, strife, discorde: Ἡράκλ. 28,3 εἰδέ(ναι) χρὴ τὸν πόλεμον ἐόντα ξυνὸν καὶ δίκην ἔρην (Schleiermacher: ἐρεῖν A) καὶ γινόμενα πάντα κατ' ἔρην καὶ χρεῶν. Ἐμπεδ. 124,2 ὦ πόποι, ὦ δειλὸν θνη-

ὧν γένος, ὦ δυσάνολβον, | τοίων ἔκ τ' ἐρίδων ἔκ τε στοναχῶν ἐγένεσθε.
 . Προσωποποίηση αὐτοῦ τοῦ πνεύματος, Eris: Ἐμπεδ. 20,4 τοῦτο μὲν
 ἂν βροτέων μελέων ἀριδείκετον ὄγκον· | ἄλλοτε μὲν Φιλότητι συνερχόμεν'
 εἰς ἐν ἅπαντα | γυνῖα, τὰ σῶμα λέλογχε, βίου θαλέθοντος ἐν ἀκμῇ· | ἄλλοτε
 αὖτε κακῇσι διατμηθέντ' Ἐρὶ δεσσι | πλάζεται ἄνδιχ' ἕκαστα περὶ
 ἡγμῖνι (M : περριρῶ- A : -ήνεσι F) βίοιο.

S. Moser, *Recht und Streit bei Heraklit*, «Zeitschrift für öffentliches Recht» 2
 (1950) 341-346.— G.S. Kirk, *Logos, ἀγορή, lutte, dieu et feu dans Héraclite*, «Revue
 Philosophique» 147 (1957) 289-299.— J. Gruber, *Über einige abstrakte Begriffe des
 frühen Griechischen*, Meisenheim/Glan, Hain 1963, 40-55.

ἐρόεις. (Συνών. → ἐρωτικός, → κατάστοργος, → φίλος). Γεμᾶτος ἔρω-
 τα/θελκτικός, dulcis, liebevoll, full of love, plein d'amour: Ἐμπεδ. 122,4
 Νημερτής τ' ἐρόεσσα.

ἔρως. (Συνών. → στοργή, → ἀγάπη). 1. Ἔρως, amor, Liebe, love, amour:
 Δημόκρ. 73 δίκαιος ἔρως ἀνυβρίστως ἐφίεσθαι τῶν καλῶν.

2. Ὁ θεὸς
 τοῦ ἔρωτα, Eros: Παρμ. 13 πρώτιστον μὲν Ἔρωτα θεῶν μητίσατο πάντων.

J. Lotz, *Die drei Stufen der Liebe. Eros, Philia, Agape*, Frankfurt, Knecht 1971,
 241, S.

ἐρωτικός. (Συνών. → ἐρόεις, → κατάστοργος, → φίλος). Ἐρωτικός, ama-
 torius, zur Liebe gehörig, of love, qui concerne l'amour/érotique: Δημόκρ.
 271 ἐρωτικὴν μέμψιν ἢ ἀγαπωμένη [:] λύει.

εὖνοια. (Ἀντίθ. → δυσμενία, → φθόνος). Εὖνοια/εὐνοϊκὴ διάθεση, be-
 nevolentia, Wohlwollen/Zuneigung, goodwill/kindness, bienveillance: Δη-
 μόκρ. 268,2 φόβος κολακείην μὲν ἐργάζεται, εὖνοια δὲ οὐκ ἔχει.

ἔχθος. (Συνών. → ἔχθρη, → δυσμενία, → νεῖκος, ἀντίθ. → φιλότης).
 Ἐχθρα/μῖσος, odium, Haß, hate, haine: Ἐμπεδ. 17,8 δοιὴ δὲ θνητῶν γέ-
 νεσις, δοιὴ δ' ἀπόλειψις· | τὴν μὲν γὰρ πάντων σύνοδος τίκτει τ' ὀλέκει τε, |
 ἡ δὲ πάλιν διαφνομένων θρεφθεῖσα διέπτει. Καὶ ταῦτ' ἀλλάσσοντα διαμπερές
 οὐδαμὰ λήγει, | ἄλλοτε μὲν Φιλότητι συνερχόμεν' εἰς ἐν ἅπαντα, | ἄλλοτε
 δ' αὖ δίχ' ἕκαστα φορεύμενα Νείκεος ἔχθει. 26,6 αὐτὰ γὰρ ἔστιν ταῦτα,
 δι' ἀλλήλων δὲ θέοντα | γίγνοντ(αι) ἀνθρωποί τε καὶ ἄλλων ἔθνη θηρῶν, | ἄλ-
 λοτε μὲν Φιλότητι συνερχόμεν' εἰς ἓνα κόσμον, | ἄλλοτε δ' αὖ δίχ' ἕκαστα
 φορούμενα Νείκεος ἔχθει, | εἰσόκεν ἐν συμφύντα τὸ πᾶν ὑπένερχε γένηται.

ἔχθρη. (Συνών. → ἔχθος, → δυσμενία, → νεῖκος, ἀντίθ. → εὖνοια, → φι-
 λότης). Ἐχθρα, inimicitiae, Feindschaft, enmity, inimitié: Δημόκρ. 90,1
 ἡ τῶν συγγενῶν ἔχθη (Diels: -α P: ἔχθη C) τῆς τῶν ὀθνείων χαλεπω-
 τέρη μάλα.

ἐχθρός. (Συνών. → δυσμενής, ἀντίθ. → φίλος). 1. Ἐπίθ. ἐχθρικός,

inimicus, feindlich, hated/hatefull, ennemi: Ἀλκμ. 5 ἐχθρὸν ἄνδρα ῥᾶον φυλάξασθαι ἢ φίλον. Ἐμπεδ. 22,6 ἐχθρὰ (Θεόφραστος: ἔ- Σιμπλίκιος: ἔργα DE) <δ' α> πλεῖστον ἀπ' ἀλλήλων διέχουσι μάλιστα | γέννη τε κρήσει τε καὶ εἴδουσιν ἐκμάκτοισι, | πάντῃ συγγίνεσθαι ἀήθεα καὶ μάλα λυγρὰ | Νείκεος ἐννεσίησιν, ὅτι σφίσι γένναν ἔοργεν (;). Φιλολ. 11,34 ψεύδος δὲ οὐδαμῶς ἐς ἀριθμὸν ἐπιπνεῖ· πολέμιον γὰρ καὶ ἐχθρὸν τᾷ φύσει τὸ ψεύδος, ἃ δ' ἀλήθεια οἰκεῖον καὶ σύμφυτον τᾷ τῷ ἀριθμῷ γενεᾷ. Δημόκρ. 217,2 μῦνοι θεοφιλέες, ὅσοις ἐχθρὸν τὸ ἀδικεῖν.

2. Οὐσιαστ. ἐχθρός, inimicus, Feind, enemy, ennemi: Δημόκρ. 88 ὁ φθονέων ἐωντὸν ὥς ἐχθρὸν λυπέει. 89 ἐχθρὸς οὐχ ὁ ἀδικέων, ἀλλὰ ὁ βουλόμενος.

Ἰων Κοντιάδης, Ἐχθρὸς καὶ πολέμιος εἰς τὴν σύγχρονον πολιτικὴν θεωρίαν καὶ τὴν ἐλληνικὴν ἀρχαιότητα, Ἀθῆναι, Ἑλληνικὴ Ἀνθρωπιστικὴ Ἑταιρεία 1969, 28 σελ. (Μελέται καὶ Ἑρευναι 19).

ζήλος. Ζήλια, aemulatio, Eifersucht, jealousy, envie: Δημόκρ. 191,24 ταύτης γὰρ ἐχόμενος τῆς γνώμης εὐθυμότερόν τε διάξεις καὶ οὐκ ὀλίγας κῆρας ἐν τῷ βίῳ διώσεται, φθόνον καὶ ζήλον καὶ δυσμενίην. Πρβλ. → ζηλοῦν, → ζηλωτός, → δύσζηλος.

ζηλοῦν. Ζηλεύω, aemulari, nacheifern, strive after/desire, rechercher avec ardeur: Δημόκρ. 55 ἔργα καὶ πρῆξις ἀρετῆς, οὐ λόγους ζήλοῦν (Diels: -έειν Luria: -εύειν Στοβαῖος) χρεών. 56 τὰ καλὰ γνωρίζουσι καὶ ζήλοῦσιν οἱ εὐφυέες πρὸς αὐτά. || Παθ. ζηλοῦσθαι. Δημόκρ. 191,7/8 ἐπὶ τοῖς δυνατοῖς οὐδὲν δεῖ ἔχειν τὴν γνώμην καὶ τοῖς παρεούσιν ἀρκέεσθαι τῶν μὲν ζήλοῦμένων καὶ θαυματομένων ὀλίγην μνήμην ἔχοντα καὶ τῇ διανοίᾳ μὴ προσεδρεύοντα. Πρβλ. → ζήλος, → ζηλωτός.

ζηλωτός. (Ἀντίθ. → δύσζηλος). Ζηλευτός, invidendus, beneidenswert, enviable: Δημόκρ. 191,12 τῶν δὲ ταλαιπωρεόντων τοὺς βίους θεωρεῖν, ἐννοούμενον ἃ πάσχουσιν κάρτα (;), ὅπως ἂν τὰ παρεόντα σοι καὶ ὑπάρχοντα μεγάλα καὶ ζήλωτὰ φαίνεται. Πρβλ. → ζήλος, → ζηλοῦν.

ἡπιόφρων. Μειλίχιος, clemens, mildgesinnt, gentle-minded, d'un caractère doux: Ἐμπεδ. 35,13 ὅσον δ' αἰὲν ὑπεκπροθέοι, τόσον αἰὲν ἐπῆει | ἡπιόφρων (Σιμπλίκιος, Εἰς Περὶ οὐρανοῦ 529 καὶ 587: ἡ περίφρων Εἰς Φυσ. F: πίφρων Εἰς Φυσ. DE) Φιλότητος ἀμεμφέος ἄμβροτος ὁρμή.

κατάστοργος. (Συνών. → ἐρόεις, → ἐρωτικός, → φίλος). Γεμᾶτος ἀγάπη, dulcis, liebevoll, full of love, plein d'amour: Ἐμπεδ. 87 γόμοις ἀσκήσασα κατὰ στόργοις Ἀφροδίτη. Πρβλ. → στέργειν, → στοργή.

Κότος. (Συνών. → Νεῖκος, ἀντίθ. → Φιλότης). Προσωποποίηση τοῦ μίσους, Odium, Groll/Haß, Grudge/Rancour, Haine: Ἐμπεδ. 21,7 ἐν δὲ Κότῳ διάμορφα καὶ ἄνδιχα πάντα πέλονται, | σὺν δ' ἔβη ἐν Φιλότῃ καὶ

ἀλλήλοισι ποθεῖται. 121,2 ἀτερπέα χῶρον, | ἐνθα Φόνος τε Κότος τε καὶ ἄλλων ἔθνεα Κηρῶν.

κρυμός. (Συνών. → ψυχος, ἀντίθ. → ἀλέα, → θερμότης). Ψυχος, frigus, Kälte/Frost, icy cold/frost, le froid: Δημόκρ. Α 152 (= Diels 2,125,38) οὐκοῦν ἐν κρυμῶ μέν, φησὶν ὁ Ἀβδηρίτης, συμμένει, ἐν ἀλέα δὲ ὡς τὰ πολλὰ ἐκπτύεται [sc. τὸ ἔμβρυον].

Κύπρις = → Ἀφροδίτη: Ἐμπεδ. 73,1 ὡς δὲ τότε χθόνα Κύπρις, ἐπεὶ τ' ἐδίηεν ἐν ὄμβρῳ, | εἶδεα ποιπνύουσα θοῶ πυρὶ δῶκε κρατῦναι. 75,2 τῶν δ' ὅσ' ἔσω μὲν πυκνά, τὰ δ' ἔκτοθι μανὰ πέπηγε, | Κύπριδος ἐν παλάμῃσι πλάδης τοιῇσδε τυχόντα. 95 Κύπριδος ἐν παλάμῃσιν ὅτε ξυμ πρώτ' ἐφύοντο. 98,3 ἡ δὲ χθὼν τούτοις ἴση συνέκυρσε μάλιστα, | Ἡφαίστῳ τ' ὄμβρῳ τε καὶ αἰθέρι παμφανόωντι, | Κύπριδος ὀρμισθεῖσα τελείοις ἐν λιμένεσσιν. 128,3 οὐδέ τις ἦν κείνοισιν Ἄρης θεὸς οὐδὲ Κυδοιμὸς | οὐδὲ Ζεὺς βασιλεὺς οὐδὲ Κρόνος οὐδὲ Ποσειδῶν, ἀλλὰ Κύπρις βασίλεια.

λόγος. 1. Ἀφήγηση/διήγηση/ἐξιστόρηση, narratio, Erzählen, narration: Ξενοφ. 6,1 νῦν δ' αὖτ' ἄλλον ἔπειμι λόγον, δείξω δὲ κέλευθον. Ἡράκλ. 109 βλάξ ἄνθρωπος ἐπὶ παντὶ λόγῳ ἐπτοῆσθαι φιλεῖ. Ἐμπεδ. 4,3 ὡς δὲ παρ' ἡμετέρης κέλεται πιστώματα Μούσης, | γνῶθι διασσηθέντος ἐνὶ σπλάγχνοισι λόγιοι. 35,2 αὐτὰρ ἐγὼ παλίνορσος ἐλεύσομαι ἐς πόρον ὕμνων, | τὸν πρότερον κατέλεξα, λόγον (Bergk, Stein, Diels: -ω codd.) λόγον ἐξοχετεύων, κείνον. 131,4 νῦν αὖτε παρίστασο, Καλλιόπεια, | ἀμφὶ θεῶν μακάρων ἀγαθὸν λόγον ἐμφαίνοντι. Δημόκρ. 55 ἔργα καὶ πρήξιας ἀρετῆς, οὐ λόγους (ἀντίθ. ἔργα καὶ πρήξιας), ζηλοῦν χρεών. 190 φαύλων ἔργων καὶ τοὺς λόγους (ἀντίθ. ἔργων) παραιτητέον.

2. Φήμη, fama, Ruf, fame, réputation: Ἡράκλ. 100 ἐν Πριήνῃ Βίας ἐγένετο ὁ Τευτάμεω, οὐ πλέων λόγος ἢ τῶν ἄλλων.

3. (Ἀντίθ. → μῦθος, → ἔργον, → πράξις). Ὀμιλία/λόγια, oratio/verba, Rede/Wort, speech/words, paroles: Ξενοφ. 1,14 χρὴ δὲ πρώτον μὲν θεὸν ὕμνεῖν εὐφρονας ἄνδρας | εὐφήμοις μύθοις καὶ καθαροῖσι λόγοις (codd.: νόμοις Schneidewin: νόμοις Eichhorn). Παρμ. 1,15 τὴν δὴ παρφάμεναι κοῦραι μαλακοῖσι λόγοις | πεῖσαν ἐπιφραδέως. Φιλόλ. 11,24/25 ἴδοις δὲ καὶ οὐ μόνον ἐν τοῖς δαιμονίοις καὶ θείοις πράγμασι τὰν τῷ ἀριθμῷ φύσιν καὶ τὰν δύναμιν ἰσχύουσαν, ἀλλὰ καὶ ἐν τοῖς ἀνθρωπικοῖς ἔργοις καὶ λόγοις πᾶσι παντᾶ. Δημόκρ. 53a πολλοὶ δρῶντες τὰ αἰσχιστα λόγους ἀρίστους ἀσκέουσιν (φρ. λόγον|-ους ἀσκέειν = μιλῶ, πρβλ. 110). 82 κίβδηλοι καὶ ἀγαθοφανέες οἱ λόγῳ μὲν ἅπαντα, ἔργῳ δὲ οὐδὲν ἔρδοντες. 110 γυνὴ μὴ ἀσκεῖτω λόγον (πρβλ. 53a). 145 λόγος ἔργου σκιή. 177 οὔτε λόγος ἐσθλὸς φαύλην πρῆξιν ἀμανδρίσκει οὔτε πρῆξις ἀγαθὴ λόγον βλασφημίῃ λυμαίνεται.

4. Λόγια παραινετικά/συμβουλή/νουθεσία, admonitio/consilium, Rat, advice/admonition, conseil/admonition : Δημόκρ. 76 νηπίοισιν οὐ λόγος, ἀλλὰ ξυμφορὴ γίνεται διδάσκαλος. 181,2 κρείσσων ἐπ' ἀρετὴν φανεῖται προτροπῇ χρώμενος καὶ λόγον πειθοῖ ἥπερ νόμῳ καὶ ἀνάγκῃ (πρβλ. 51).
 5. Θεωρία/διδασκαλία, doctrina, Theorie/Lehre, theory/teaching, speculation/doctrine: Ἡράκλ. 1,1/4 τοῦ δὲ λόγου τοῦδ' ἐόντος αἰεὶ ἀξύνετοι γίνονται ἄνθρωποι καὶ πρόσθεν ἢ ἀκοῦσαι καὶ ἀκούσαντες τὸ πρῶτον γινόμενων γὰρ πάντων κατὰ τὸν λόγον τόνδε ἀπείροισιν εἰκόασι. 83,1 ὁκόσων λόγους ἤκουσα οὐδεὶς ἀφικνεῖται ἐς τοῦτο ὥστε γινώσκειν ὅτι σοφὸν ἐστὶ πάντων κεχωρισμένον. Παρμ. 8,50 ἐν τῷ σοι παύῳ πιστὸν λόγον ἡδὲ νόημα ἀμφὶς ἀληθείης. Μέλισσ. 8,2 μέγιστον μὲν οὖν σημεῖον οὗτος ὁ λόγος, ὅτι ἐν μόνον ἔστιν. Ἐμπεδ. 17,26 σὺ δ' ἄκουε λόγον (Σιμπλικίος DE : -ων F) στόλον οὐκ ἀπατηλὸν (πρβλ. πιστὸν λόγον Παρμ. 1,50). Ἰων 1 (= Diels 1,379,4) ἀρχὴ δέ μοι τοῦ λόγου πάντα τρία καὶ οὐδὲν πλέον ἢ ἔλασσον τούτων τῶν τριῶν. Διογ. 1,1 λόγον παντὸς ἀρχόμενον δοκεῖ μοι χρεὼν εἶναι τὴν ἀρχὴν ἀναμφισβήτητον παρέχεσθαι, τὴν δὲ ἐρμηνείαν ἀπλὴν καὶ σεμνὴν. Δημόκρ. 7,1 δηλοῖ μὲν δὴ καὶ οὗτος ὁ λόγος, ὅτι ἐτεῇ οὐδὲν ἴσμεν περὶ οὐδενός, ἀλλ' ἐπιρυσμὶν ἐκάστοισιν ἡ δόξις.

6. Θεωρητικὴ

ἄποψη (ἀντίθ. → ἔργον = πρακτικὴ ἄποψη), aspectus contemplativus, theoretische Hinsicht, theoretical view, aspect spéculatif: Ἀναξαγ. 7 ὥστε τῶν ἀποκρινομένων μὴ εἰδέναι τὸ πλῆθος μήτε λόγῳ μήτε ἔργῳ.

7. Ἐξεταστική/ἀναλυτικὴ μέθοδος, ratio examinatoria, erörternde Weise/analytische Methode, examining method, méthode analytique: Παρμ. 7,5 κρῖναι δὲ λόγῳ πολύδηριν ἔλεγχον | ἐξ ἐμέθεν ῥηθέντα.

8. Ἐπιχειρηματολογία, argumentatio, Argumentation: Ἡράκλ. 26,1 οὐκ ἐμοῦ ἀλλὰ τοῦ λόγου (Bernays: δόγματος P, Bergk) ἀκούσαντας ὁμολογεῖν σοφὸν ἐστὶν ἐν πάντα εἶναι. Ζήν. 1,4 καὶ περὶ τοῦ προύχοντος ὁ αὐτὸς λόγος. Μέλισσ. 7,27 καὶ περὶ τοῦ ἀνιᾶσθαι ὡντὸς λόγος τῷ ἀλγέοντι. Δημόκρ. 51 ἰσχυρότερος ἐς πειθὼ λόγος πολλαχῇ γίνεται χρυσοῦ (πρβλ. 76 καὶ 181).

9. Κριτήριον, iudicium, Kriterium, criterion, critérium: Ἡράκλ. 23,11 τοῦ λόγου δ' ἐόντος ξυνοῦ ζώουσιν οἱ πολλοὶ ὥς ἰδίαν ἔχοντες φρόνησιν.

10. Νόμος/κανόνας, lex/regula, Gesetz/Regel, law/rule, loi/règle: Φιλόλ. 16 εἶναί τινας λόγους κρείττους ἡμῶν. Δημόκρ. 53 πολλοὶ λόγον μὴ μαθόντες ζῶσι κατὰ λόγον.

11. (Συνών. → αἰτία 2, ἀντίθ. → μάτην, → τύχη). Αἰτία/αἴτιον, causa, Ursache/Grund, cause: Λεύκιπ. 2 οὐδὲν χρῆμα μάτην γίνεται,

ἀλλὰ πάντα ἐκ λόγου τε καὶ ὑπ' ἀνάγκης.

12. Πνεῦμα, mens, Geist, mind, esprit : Δημόκρ. 146 τὸν λόγον αὐτὸν ἐξ ἑαυτοῦ τὰς τέρας ἐθιζόμενον λαμβάνειν.

13. Μέτρο/σχέση/ἀναλογία, mensura/relatio/proportio, Maß/Verhältnis/Proportion, measure/relation/proportion, mesure/relation/proportion : Ἡράκλ. 53b,2 <γῆ> θάλασσα διαχέεται καὶ μετρεῖται εἰς τὸν αὐτὸν λόγον, ὅκοῖος πρόσθεν ἦν ἢ γενέσθαι γῆ. 67,3 ψυχῆς πείρατα ἴων οὐκ ἂν ἐξεύροιο, πᾶσαν ἐπιπορευόμενος ὁδόν· οὕτω βαθὺν λόγον ἔχει. Φιλόλ. 11,19 νῦν δὲ οὗτος [sc. ὁ ἀριθμὸς] κατὰν ψυχὰν ἀρμόζων αἰσθήσει πάντα γνωστὰ καὶ ποτάγορα ἀλλάλοις κατὰ γνώμονος φύσιν ἀπεργάζεται σωματῶν καὶ σχίζων τοὺς λόγους χωρὶς ἐκάστους τῶν πραγμάτων τῶν τε ἀπείρων καὶ τῶν περαινόντων. Ἀρχύτ. 2,6 ἀριθμητικὰ μὲν, ὅκκα ἔωντι τρεῖς ὅροι κατὰ τὰν τοίαν ὑπεροχὰν ἀνὰ λόγον ὧς πρῶτος δευτέρου ὑπερέχει, τούτῳ δεύτερος τρίτου ὑπερέχει.

14. Ἀξία/dignitas, Wert, value, valeur. Φρ. λόγον ποιεῖσθαι = ἀποδίδω σημασία/ἄξια, rationem habere, in Rechnung stellen/Rücksicht nehmen, pay attention/value, attacher un grand prix : Δημόκρ. 48 μωμεομένων φλαύρων ὁ ἀγαθὸς οὐ ποιεῖται λόγον. 187,1/2 ἀνθρώποις ἀρμόδιον ψυχῆς μᾶλλον ἢ σώματος λόγον ποιεῖσθαι.

W. Kelber, *Die Logoslehre von Heraklit bis Origenes*, Stuttgart, Urachhaus 1958, 295 S.—W.J. Verdenius, *Der Logosbegriff bei Heraklit und Parmenides*, «Phronesis» 11 (1966) 81-98 καὶ 12 (1967) 99-117.—E. Kurtz, *Interpretationen zu den Logosfragmenten Heraklits*, Hildesheim, Olms 1970, 215 S. (Spudasmata 17).

λυμαίνεσθαι. Βλάπτω, nocere, schädigen, harm, nuire à : Δημόκρ. 245, 2/3 οὐκ ἂν ἐκώλυνον οἱ νόμοι ζῆν ἕκαστον κατ' ἰδίην ἐξουσίην, εἰ μὴ ἕτερος ἕτερον ἐλυμαίνετο. || Παθ. = καταστρέφομαι, destrui, zuschanden werden, be destroyed, se détruire : Δημόκρ. 177 οὔτε λόγος ἐσθλὸς φάυλην προῆξιν ἀμαντρίσκει οὔτε προῆξις ἀγαθὴ λόγον βλασφημίῃ λυμαίνεταί.

μάχεσθαι. Μάχομαι/πολεμῶ/ἀγωνίζομαι, pugnare, bekämpfen, fight, combattre pour/contre : Ἡράκλ. 103 μάχεσθαι χρὴ τὸν δῆμον ὑπέρ γε τοῦ νόμου ὅκωσπερ τείχεος. 70 θυμῷ μάχεσθαι χαλεπόν· ὃ <τι> γὰρ ἂν θέλῃ, ψυχῆς ὠνεῖται. Δημόκρ. 236 θυμῷ μάχεσθαι μὲν χαλεπόν· ἀνδρὸς δὲ τὸ κρατεῖν εὐλογίστου. 119,2 βαιὰ γὰρ φρονήσει τύχη μάχεταί, τὰ δὲ πλεῖστα ἐν βίῳ εὐξύνετος ὀξυδερεκείη κατιθύνει.

μάχη. Μάχη, pugna, Kampf, battle, combat : Ξενοφ. 1,21 οὗτι μάχας διέπειν Τιτήνων οὐδὲ Γιγάντων | οὐδέ κε Κενταύρων, πλάσματα τῶν προτέρων, | ἢ στάσιας σφεδανὰς — τοῖς οὐδὲν χρηστὸν ἔνεστι —, | θεῶν δὲ προμηθείην αἰὲν ἔχειν ἀγαθόν.

νεῖκος. (Συνών. → ἔρις, → δῆρις, → στάσις, → ἔχθος, → ἔχθρη, → Κότος, ἀντίθ. → φιλότης, → φιλή, → στοργή, → Ἀφροδίτη, → Κύπρις, → Γηθοσύνη, → Ἔρως, → Ἀρμονία). 1. Ἔρις/φιλονικία, discordia, Streit/Zwist, strife, discorde: Ἐμπεδ. 115,4 ἔστιν Ἀνάγκης χρῆμα, θεῶν ψήφισμα παλαιόν, | αἰδίων, πλατέεσσι κατεσφρηγισμένον ὅρκους· | εὐτέ τις ἀμπλακίησι φόνῳ φίλα γυῖα μίηνῃ, | (ν ε ἰ κ ε ῖ θ') ὅς κ(ε) ἐπίορκον ἀμαρτήσας ἐπομόσση, | δαίμονες οἷτε μακραίωνος λελάχασι βίοιο, | τρεῖς μιν μυρίας ὥρας ἀπὸ μακάρων ἀλάλησθαι, | φνομένους παντοῖα διὰ χρόνον εἶδεα θνητῶν | ἀργαλέας βιότοιο μεταλλάσσοντα κελεύθους. 115,15 τῶν καὶ ἐγὼ νῦν εἰμι, φυγὰς θεόθεν καὶ ἀλήτης, | ν ε ἰ κ ε ῖ μαινομένῳ πίσυνος.

2. (Ἀντίθ. → στοργή). Μῖσος, odium, Haß, hate, haine: Ἐμπεδ. 109,3 γαίῃ μὲν γὰρ γαῖαν ὀπώπαμεν, ὕδατι δ' ὕδωρ, | αἰθέρι δ' αἰθέρα δῖον, ἀτὰρ πυρὶ πῦρ αἰδηλον, | στοργὴν δὲ στοργῇ, ν ε ῖ κ ο ς δέ τε ν ε ἰ κ ε ῖ λυγρῶ.

3. Προσωποποίηση τῆς φιλονικίας καὶ τοῦ μίσους, Discordia/Odium, Streit/Haß, Strife/Hate, Discorde/Haine: Ἐμπεδ. 17,8 δοιὴ δὲ θνητῶν γένεσις, δοιὴ δ' ἀπόλειψις· | τὴν μὲν γὰρ πάντων σύνοδος τίκτει τ' ὀλέκει τε, | ἥ δὲ πάλιν διαφνομένων θρεφθεῖσα διέπτει. | Καὶ ταῦτ' ἀλλάσσοντα διαμπερὲς οὐδαμὰ λήγει, | ἄλλοτε μὲν Φιλότῃ συνερχόμεν' εἰς ἓν ἅπαντα, | ἄλλοτε δ' αὖ δίχ' ἕκαστα φορεύμενα Ν ε ἰ κ ε ο ς ἔχθει. 17,18 τοτὲ μὲν γὰρ ἐν ἠϋξήθῃ μόνον εἶναι | ἐκ πλεόνων, τοτὲ δ' αὖ διέφνυ πλεόν' ἐξ ἑνὸς εἶναι, | πῦρ καὶ ὕδωρ καὶ γαῖα καὶ ἡέρος ἄπλετον ὕψος, | Ν ε ῖ κ ο ς τ' οὐλόμενον δίχα τῶν, ἀτάλαντον ἀπάντη | καὶ Φιλότῃ ἐν τοῖσιν, ἴση μῆκός τε πλάτος τε. 22,9 ὥς δ' αὐτως ὅσα κρήσιν ἐπαρκέα μᾶλλον ἔασιν, | ἀλλήλοις ἔστερκται ὁμοιωθέντ' Ἀφροδίτῃ. | Ἐχθρὰ <δ' ᾧ> πλεῖστον ἀπ' ἀλλήλων διέχουσι μάλιστα | γέννη τε κρήσει τε καὶ εἶδεσιν ἐκμάκτοισι, | πάντῃ συγγίνεσθαι ἀήθεα καὶ μάλα λυγρὰ | Ν ε ἰ κ ε ο ς ἐννεσίησιν (Panzerbieter, Diels : νεικεογεννέστησιν Σιμπλικίος) ὅτι σφίσι γένναν ἔοργεν (;). 26,6 αὐτὰ γὰρ ἔστιν ταῦτα, δι' ἀλλήλων δὲ θέοντα | γίνοντ(αι) ἄνθρωποι τε καὶ ἄλλων ἔθνεα θηρῶν | ἄλλοτε μὲν Φιλότῃ συνερχόμεν' εἰς ἓνα κόσμον, | ἄλλοτε δ' αὖ δίχ' ἕκαστα φορούμενα Ν ε ἰ κ ε ο ς ἔχθει, | εἰσόκεν ἐν συμφύντα τὸ πᾶν ὑπένερθε γένηται. 30,1 αὐτὰρ ἐπεὶ μέγα Ν ε ῖ κ ο ς ἐνὶ μελέεσσιν ἐθρέφθη | ἐς τιμὰς τ' ἀνόρουσε τελειόμενοιο χρόνοι, | ὅς φιν ἀμοιβαῖος πλατέος παρελήλαται ὅρκον. 35,3/9 ἐπεὶ Ν ε ῖ κ ο ς μὲν ἐνέρτατον ἵκετο βένθος | δίνης, ἐν δὲ μέσῃ Φιλότῃ στροφάλιγγι γένηται, | ἐν τῇ δὴ τάδε πάντα συνέρχεται ἐν μόνον εἶναι, | οὐκ ἄφαρ, ἀλλὰ θελημὰ συνιστάμεν' ἄλλοθεν ἄλλα. Τῶν δέ τε μισγομένων χεῖτ' ἔθνεα μυρία θνητῶν (;)· | πολλὰ δ' ἄμεικτ' ἔστηκε κεραιομένοισιν ἐναλλάξ, | ὅσσ' ἔτι Ν ε ῖ κ ο ς ἔρυκε μετάρσιον· οὐ γὰρ ἀμεμφέως | τῶν πᾶν ἐξέστηκεν ἐπ' ἔσχατα τέρματα κύκλου, | ἀλλὰ τὰ μὲν τ' ἐνέμιμνε μελέων τὰ

δέ τ' ἐξεβεβήκει. 36 τῶν δὲ συνερχομένων ἐξ ἔσχατον ἴστατο Νεῖκος.

Fr. Solmsen, *Love and Strife in Empedocles' Cosmology*, «Phronesis» 10 (1965) 109-148.

ὁμόνοια. (Ἀντίθ. → στάσις). Ὁμόνοια, concordia, Eintracht, concord, concorde: Δημόκρ. 250,1 ἀπὸ ὁμονοίης τὰ μεγάλα ἔργα καὶ ταῖς πόλεσι τοὺς πολέμους δυνατόν κατεργάζεσθαι, ἄλλως δ' οὐ. Ἀρχύτ. 3,10 στάσιν μὲν ἔπαυσεν, ὁμόνοιαν δὲ αὐξήσεν λογισμὸς εὖρεθείς. Πρβλ. → ὁμόνοος.

A. Moulakis, *Homonoia*, München, List 1973, 140 S.

ὁμόνοος. Ὁμονοητικὸς/μονοιασμένος, concors, einträchtig, of one mind, de mêmes sentiments: Δημόκρ. 255,5 ὅταν οἱ δυνάμενοι τοῖς μὴ ἔχουσι καὶ προτελεῖν τολμέωσι καὶ ὑπουργεῖν καὶ χαρίζεσθαι, ἐν τούτῳ ἤδη καὶ τὸ οἰκτίρειν ἔνεστι καὶ μὴ ἐρήμους εἶναι καὶ τὸ ἐταίρους γίγνεσθαι, καὶ τὸ ἀμύνειν ἀλλήλοισι καὶ τοὺς πολιήτας ὁμονόους εἶναι καὶ ἄλλα ἀγαθὰ, ἅσσα οὐδεὶς ἂν δύναίτο καταλέξει. Πρβλ. → ὁμόνοια.

ποθέειν. Ποθῶ, cupere, sehnen, long for, désirer: Ἐμπεδ. 110,9 ἡ σ' ἄφαρ ἐκλείψουσι περιπλομένοιο χρόνοιο | σφῶν αὐτῶν ποθέοντα φίλην ἐπὶ γένναν ἰκέσθαι. || Παθ. ποθεῖσθαι. Ἐμπεδ. 21,8 ἐν δὲ Κότῳ διάμορφα καὶ ἄνδιχα πάντα πέλονται, | σὺν δ' ἔβη ἐν Φιλότῃ καὶ ἀλλήλοισι ποθεῖται. Πρβλ. → πόθος.

πόθος. Πόθος, desiderium, Liebesverlangen, desire/longing, désir: Ἐμπεδ. 64 τῷ δ' ἐπὶ καὶ πόθος εἶσι δι' ὄψιος ἀμμιμνήσκων (;).

στάσιμος. (Συνών. → ἀκίνητος, ἀντίθ. κίνησιν ἔχων). Στάσιμος, stabilis/quietus, ruhend/unbewegt, standing/stationary, tranquille: Διογ. 5,9/10 ἔστι γὰρ [sc. ὁ ἀῆρ] πολύτροπος, καὶ θερμότερος καὶ ψυχρότερος καὶ ξηρότερος καὶ ὑγρότερος καὶ στασιμώτερος καὶ ὀξυτέρην κίνησιν ἔχων.

στάσις. (Συνών. → ἔρις, → νεῖκος, ἀντίθ. → ὁμόνοια, → φιλότης). 1. Ἐμφύλια ἐξέγερση/ἐπανάσταση, seditio, Bürgerzwist, faction/sedition, révolte: Ξενοφ. 1,23 οὐ τι μάχας διέπειν κτλ. | ἡ στάσις σφεδανάς. Δημόκρ. 245,3 φθόνος γὰρ στάσιος ἀρχὴν ἀπεργάζεται. 249,1 στάσις ἐμφύλιος ἐς ἑκάτερα κακόν· καὶ γὰρ νικέουσι καὶ ἡσσωμένοις ὁμοίῃ φθορῇ. Ἀρχύτ. 3,10 στάσιν μὲν ἔπαυσεν, ὁμόνοιαν δὲ αὐξήσεν λογισμὸς εὖρεθείς. 2. Διαφωνία/διαφορά, lis, Zwist, dissent/strife, discorde: Ἐμπεδ. 27a οὐ στάσις οὐδέ τε δῆρις ἀναίσιμος ἐν μελέεσσιν.

στέργεσθαι. (Συνών. → φιλέεσθαι, → ἀγαπᾶσθαι). Ἀγαπιέμαι, amari, geliebt sein, be united in love, être aimé: Ἐμπεδ. 22,5 ὥς δ' αὖτως ὅσα κρῆσιν ἐπαρκέα μᾶλλον ἔασιν | ἀλλήλοις ἔστειρεται ὁμοιωθέντ' Ἀφροδίτῃ. Πρβλ. → στοργή, → κατάστοργος.

στοργή. (Συνών. → φιλότης, → ἀντίθ. → νεῖκος). Στοργή/ἀγάπη, amor,

Liebe, love/affection, tendresse : Ἐμπεδ. 109,3 γαίῃ μὲν γὰρ γαῖαν ὀπώπαμεν, ὕδατι δ' ὕδωρ, | αἰθέρι δ' αἰθέρα δῖον, ἀτὰρ πυρὶ πῦρ αἰδήλον, | σ τ ο ρ γ ῆ ν δ ἔ σ τ ο ρ γ ῆ, νεῖκός δέ τε νεῖκεῖ λυγρῶ. Πρβλ. → στέργειν, → κατάστοργος.

φθονέειν. Φθονῶ, invidere, neiden, envy, envier : Δημόκρ. 88 ὁ φ θ ο ν έ ω ν (Στοβαῖος : -νῶν codd.) ἐωντόν ὡς ἐχθρόν λυπέει. Πρβλ. → φθόνος.

φθόνος. (Ἀντίθ. → εὔνοια). Φθόνος, invidia, Neid/Mißgunst, envy, envie : Φιλόλ. 11,31 τᾷς τῶ ἀπείρῳ καὶ ἀνοήτῳ καὶ ἀλόγῳ φύσιος τὸ ψεῦδος καὶ ὁ φ θ ό ν ο ς ἐστί. Δημόκρ. 191,24 ταύτης γὰρ ἐχόμενος τῆς γνώμης εὐθυμότερόν τε διάξεις καὶ οὐκ ὀλίγας κῆρας ἐν τῷ βίῳ διώσεται, φ θ ό ν ο ν καὶ ζῆλον καὶ δυσμενίην. 245,3 οὐκ ἂν ἐκώλυνον οἱ νόμοι ζῆν ἕκαστον κατ' ἰδίην ἐξουσίην, εἰ μὴ ἕτερος ἕτερον ἐλυμαίνετο· φ θ ό ν ο ς γὰρ στάσιος ἀρχὴν ἀπεργάζεται. Πρβλ. → φθονεῖν.

E. Milobenski, *Der Neid in der griechischen Philosophie*, Wiesbaden, Harrassowitz 1964, 176 S. (Klassisch-Philologische Studien 29).

φιλαργυρία. Φιλαργυρία, avaritia, Habgier, avarice, amour de l'argent : Δημόκρ. 222,2 ἡ τέκνοις ἄγαν χρημάτων συναγωγὴ πρόφασίς ἐστι φ ι λ α ρ γ υ ρ ί η ς τρόπον ἴδιον ἐλέγχουσα.

φιλεῖν. (Τύπ. φιλέειν). 1. (Συνών. → ἀγαπᾶν, → στέργειν). Ἀγαπῶ, amare, lieben, love, aimer : Δημόκρ. 103 οὐδ' ὑφ' ἐνὸς φιλέεσθαι δοκέει μοι ὁ φιλέων μηδένα. || Παθ. **φιλέεσθαι.** Δημόκρ. 103 οὐδ' ὑφ' ἐνὸς φ ι λ έ ε σ θ α ι δοκέει μοι ὁ φιλέων μηδένα.

2. Συνήθως συμβαίνει, solet, pflegen, is accustomed, l'habitude : Ἡράκλ. 8 φύσις κρύπτεσθαι φ ι λ ε ῖ. 109 βλάξ ἄνθρωπος ἐπὶ παντὶ λόγῳ ἐπτοῆσθαι φ ι λ ε ῖ. Δημόκρ. 228,7 οἱ τῶν φειδωλῶν παῖδες κτλ., ἣν ἀμάρτωσι τοῦ πατρικοῦ τύπου τοῦ ἐπιμελέος καὶ φειδωλοῦ, φ ι λ έ ο υ σ ι διαφθείρεσθαι. || Ἀπροσ., inpers. : Δημόκρ. 14 (= Diels 2,143) 7 ἐν δὲ τῇ δ' ἡμέρᾳ Δημοκρίτῳ Πλειάδες δύνουσιν ἅμα ἡοῖ· ἄνεμοι χειμέριοι ὥς τὰ πολλὰ καὶ ψύχη ἤδη καὶ πάχνη ἐπιπνεῖν φ ι λ ε ῖ. 12 ἐν δὲ τῇ ις' Δημοκρίτῳ Ἀετὸς ἐπιτέλλει ἅμα ἡλίῳ· καὶ ἐπισημαίνειν φ ι λ ε ῖ βροντῇ καὶ ἀστραπῇ καὶ ὕδατι ἢ ἀνέμῳ ἢ ἀμφοτέρα ὥς ἐπὶ τὰ πολλὰ. 26 ἐν δὲ τῇ κθ' Δημοκρίτῳ ἄρχεται Ὁρίων ἐπιτέλλειν καὶ φ ι λ ε ῖ ἐπισημαίνειν ἐπ' αὐτῷ. 179 + ἐξωτικῶς + μὴ πονεῖν παῖδες ἀνιέντες οὔτε γράμματ' ἂν μάθοιεν οὔτε μουσικὴν οὔτε ἀγωνίην οὐδ' ὅπερ μάλιστα τὴν ἀρετὴν συνέχει, τὸ αἰδεῖσθαι· μάλα γὰρ ἐκ τούτων φ ι λ ε ῖ γίγνεσθαι ἢ αἰδῶς. 191,3 ἀνθρώποισι γὰρ εὐθυμίῃ γίνεται μετριότητι τέρψιος καὶ βίου συμμετρίῃ· τὰ δ' ἐλλείποντα καὶ ὑπερβάλλοντα μεταπίπτειν τε φ ι λ ε ῖ καὶ μεγάλας κινήσιας ἐμποιεῖν τῇ ψυχῇ.

φιληδονία. Φιληδονία, voluptas, Wollust, fondness for pleasure, vo-

rupté: Δημόκρ. 159,6 εἰ τοῦ σώματος αὐτῇ δίκην λαχόντος, παρὰ πάντα τὸν βίον ὧν ὠδύνηται <καὶ> κακῶς πέπονθεν, αὐτὸς γένοιτο τοῦ ἐγκλήματος δι-
<καστής>, ἥδέως ἂν καταψηφίσασθαι τῆς ψυχῆς, ἐφ' οἷς τὰ μὲν ἀπώλεσε τοῦ σώματος ταῖς ἀμελείαις καὶ ἐξέλυσε ταῖς μέθαις, τὰ δὲ κατέφθειρε καὶ διέσπα-
σε ταῖς φιλήθονίαις, ὥσπερ ὄργανον τινὸς ἢ σκεύους κακῶς ἔχοντος τὸν χρώμενον ἀφειδῶς αἰτιασάμενος.

φιλή. 1. (Ἀντίθ. → ἔχθος, → ἔχθρη). Φιλία, amicitia, Freundschaft, friendship, amitié: Δημόκρ. 98 ἐνὸς φιλή ξυνετοῦ κρέσσων ἀξυνέτων πάντων. 109 οἱ φιλομεμφέες εἰς φιλήν οὐκ εὐφυνέες. 186 ὁμοφροσύνη φιλήν (Sarti, Diels : φίλην codd.) ποιεῖ.

2. (Συνών. → Φιλότης, ἀντίθ. → Νεῖκος). Προσωποποίηση τοῦ πνεύματος τῆς ἀγάπης καὶ τῆς ἑλξεως: Ἐμπεδ. 18 Φιλή.

J. Lotz, *Die drei Stufen der Liebe. Eros, Philia, Agape*, Frankfurt/M., Knecht 1971, 241 S.

φιλομεμφής. Φιλοκατήγορος, qui libenter alios reprehendit, tadelstüchtig, fond of founding fault, qui aime à faire des reproches grondeur: Δημόκρ. 109 οἱ φιλομεμφέες εἰς φιλήν οὐκ εὐφυνέες.

φιλονικέειν. Φιλονικῶ, contendi, streitsüchtig handeln, be contentious, quereller: Δημόκρ. 252,2/3 τὰ κατὰ τὴν πόλιν χρεῶν τῶν λοιπῶν μέγιστα ἡγεῖσθαι, ὅπως ἄξεται εὖ, μήτε φιλονικέοντα παρὰ τὸ ἐπιεικὲς μήτε ἰσχὺν ἑαυτῷ περιτιθέμενον παρὰ τὸ χρηστὸν τὸ τοῦ ξυνοῦ.

Φιλότης. (Συνών. → Φιλή, → Ἀφροδίτη, → Κύπρις, → Γηθοσύνη, → Ἀρμονία, → Ἔρως, → στοργή, ἀντίθ. → Νεῖκος, → Ἔρις, → Κότος, → ἔχθος, → ἔχθρη, → στάσις, → δῆρις). Προσωποποίηση τοῦ πνεύματος τῆς ἀγάπης καὶ τῆς ἑλξεως, Φιλία, Amicitia, Freundschaft, Friendship, Amitié: Ἐμπεδ. 17,7 ἄλλοτε μὲν Φιλότητι συνερχόμεν' εἰς ἓν ἅπαντα, | ἄλλοτε δ' αὖ δίχ' ἕκαστα φορεύμενα Νεῖκος ἔχθει. 17,20 Νεῖκός τ' οὐλόμενον δίχα τῶν, ἀτάλαντον ἀπάντη, | καὶ Φιλότης (Συμπλίκιος, Σέξτος 9,10 : -λή Σέξτος 10,317, Ἀθηναγόρας 22) ἐν τοῖσιν, ἴση μῆκός τε πλάτος τε. 19 σχεδύνην Φιλότητα. 20,2 ἄλλοτε μὲν Φιλότητι συνερχόμεν' εἰς ἓν ἅπαντα | γυῖα, τὰ σῶμα λέλογχε, βίου θαλέθοντος ἐν ἀκμῇ | ἄλλοτε δ' αὖτε κακῇσι διατμηθέντ' Ἐρίδεσσι | πλάζεται ἄνδιχ' ἕκαστα περὶ ῥηγμῖνι βίοιο. 21,8 ἐν δὲ Κότῳ διάμορφα καὶ ἄνδιχα πάντα πέλονται, | σὺν δ' ἔβη Φιλότητι καὶ ἀλλήλοισι ποθεῖται. 26,5 ἄλλοτε μὲν Φιλότητι συνερχόμεν' εἰς ἓνα κόσμον, | ἄλλοτε δ' αὖ δίχ' ἕκαστα φορούμενα Νεῖκος ἔχθει. 35,4 ἐπεὶ Νεῖκος μὲν ἐνέρτατον ἵκετο βένθος | δίνης, ἐν δὲ μέσῃ Φιλότης στροφάλιγγι γένηται, | ἐν τῇ δὴ τάδε πάντα συνέρχεται ἐν μόνον εἶναι, | οὐκ ἄφαρ, ἀλλὰ θελημὰ συνιστάμεν' ἄλλοθεν ἄλλα. 35,13 ὅσσον δ'

αἶν ὑπεκπροθέοι, τόσον αἶν ἐπήει | ἠπιόφρων Φιλότῆτος ἀμεμφείας
ἄμβροτος ὁρμή.

Fr. Solmsen, *Love and Strife in Empedocles' Cosmology*, «Phronesis» 10 (1965) 109-148.

φιλοφροσύνη. (Συνών. → εὖνοια, ἀντίθ. → δυσμενία). 1. Φιλική διάθεση, benevolentia, freundliche Gesinnung, friendliness, bienveillance: Ἐμπεδ. 130 ἦσαν δὲ κτίλα πάντα καὶ ἀνθρώποισι προσηνῇ, | θῆρές τ' οἰωνοί τε, φιλόφροσύνῃ (Strurz : φιλοσοφροσύνη codd.) τε δεδήει.

ψυχή. 1. Ζωή, vita, Leben, life, vie: Ἐπίχ. 4,5 καὶ γὰρ τὸ θῆλυ τῶν ἀλεκτορίδων γένος, | . . . οὐ τίκτει τέκνα | ζῶν(α), ἀλλ' ἐπώζει καὶ ποιεῖ ψυχὰν ἔχειν. Ἐμπεδ. 138 χαλκῷ ἀπὸ ψυχῆν ἀρύσας. Ἀναξαγ. 4,5 καὶ ἀνθρώπους τε συμπαγῆναι καὶ τὰ ἄλλα ζῶα ὅσα ψυχῆν ἔχει. 12,11 καὶ ὅσα γε ψυχῆν ἔχει καὶ τὰ μείζω καὶ τὰ ἐλάσσω, πάντων νοῦς κρατεῖ. 2. Ζωντανὸς ὁργανισμός, animal, Lebewesen, living being, le vivant: Ἡράκλ. 66,1/4 ψυχῆσιν θάνατος ὕδωρ γενέσθαι, ὕδατι δὲ θάνατος γῆν γενέσθαι· ἐκ γῆς δὲ ὕδωρ γίνεται, ἐξ ὕδατος δὲ ψυχή.

3. Ζωικὴ ψυχή, anima, Tierseele, animal's soul, âme animale: Διογ. 4,3 ἄνθρωποι γὰρ καὶ τὰ ἄλλα ζῶα ἀναπνέοντα ζώει τῷ ἀέρι καὶ τοῦτο αὐτοῖς καὶ ψυχὴ ἐστὶ καὶ νόησις. 5,12 καὶ πάντων τῶν ζώων δὲ ἡ ψυχὴ τὸ αὐτὸ ἐστίν, ἀλλ' θερμότερος μὲν τοῦ ἔξω ἐν ᾧ ἐσμεν, τοῦ μέντοι παρὰ τῷ ἡλίῳ πολλὸν ψυχρότερος. Φιλολ. 13,1 κεφαλὰ μὲν νόου, καρδία δὲ ψυχᾶς καὶ αἰσθήσιος [sc. ἀρχὴ ἐστὶ]. Δημόκρ. 278,8 ἡ μὲν φύσις τοιαύτη πάντων ἐστὶν ὅσα ψυχῆν ἔχει [sc. πάντα γὰρ ἔκγονα κτᾶται].

4. Ἀνθρώπινη ψυχή, animus, Menschenseele, human soul, âme de l'homme. Φυσιολ.: Ἀναξιμέν. 2,2 οἶον ἡ ψυχὴ ἡ ἡμετέρα ἀλλ' οὐσα συγκρατεῖ ἡμᾶς, καὶ ὅλον τὸν κόσμον πνεῦμα καὶ ἀλλ' περιέχει. Ἡράκλ. 68 αἴη ψυχὴ σοφωτάτη καὶ ἀρίστη. 69,4 ἀνὴρ ὁκόταν μεθυσθῇ, ἄγεται ὑπὸ παιδὸς ἀνήβου σφαλλόμενος, οὐκ ἐπαῖων ὅκη βαίνει, ὕγρην τὴν ψυχῆν ἔχων. Ἐμπεδ. A 4 (= Diels 1,283,18) ἐλέγχει τοὺς αἵμα φάσκοντας τὴν ψυχῆν, ὅτι ἡ γονὴ οὐχ αἷμα. Δημόκρ. A 135,58 (= Diels 2,116,28) περὶ δὲ τοῦ φρονεῖν ἐπὶ τοσοῦτον εἴρηκεν ὅτι γίνεται συμμέτρως ἐχούσης τῆς ψυχῆς κατὰ τὴν κρῆσιν. || Ψυχολ.: Ἡράκλ. 70,2 θυμῷ μάχεσθαι χαλεπὸν ὅ(τι) γὰρ ἂν θέλῃ, ψυχῆς ὠνεῖται. Δημόκρ. 72 αἰ περί τι σφοδραὶ ὀρέξεις τυφλοῦσιν εἰς τᾶλλα τὴν ψυχῆν. 191,4/5 ἀνθρώποισι γὰρ εὐθυμῇ γίνεται μετριότητι τέρψιος καὶ βίου συμμετρίῃ· τὰ δ' ἐλλείποντα καὶ ὑπερβάλλοντα μεταπίπτειν τε φιλεῖ καὶ μεγάλας κινήσιας ἐμποιεῖν τῇ ψυχῇ. Αἰ δ' ἐκ μεγάλων διαστημάτων κινούμεναι τῶν ψυχέων οὔτε εὐσταθέες εἰσὶν οὔτε εὐθυμοί. 212,2 ἡμερήσιοι ὕπνοι σώματος ὀχλήσιν ἡ ψυχῆς ἀδημοσύνην ἢ ἀργίην ἢ ἀπαιδευσίην σημαίνουσι. 290 λύπην ἀδέσποτον ψυχῆς

ναρκώσης λογισμῷ ἔκκρουε (πρβλ. 31). || Ὀντολ.: Ἡράκλ. 67,1 ψ υ χ ἦ ς πείρατα ἰὼν οὐκ ἂν ἐξεύροιο, πᾶσαν ἐπιπορευόμενος ὁδόν· οὕτω βαθὺν λόγον ἔχει. Φιλολ. 11,15 νῦν δὲ οὗτος [sc. ὁ ἀριθμὸς] καττὰν ψ υ χ ἂ ν ἀρμόζων αἰσθήσει πάντα γνωστὰ καὶ ποτάγορα ἀλλάλοις κατὰ γνώμονος φύσιν ἀπεργάζεται σωματῶν καὶ σχίζων τοὺς λόγους χωρὶς ἐκάστους τῶν πραγμάτων τῶν τε ἀπείρων καὶ τῶν περαινόντων. Δημόκρ. 5c (τίτλ.) Περὶ νοῦ ἢ περὶ ψ υ χ ἦ ς. || Γνωσιολ.: Ἡράκλ. 13,2 κακοὶ μάρτυρες ἀνθρώποισιν ὀφθαλμοὶ καὶ ὦτα βαρβάρους ψ υ χ ἂ ς ἐχόντων. || Θεολ.: Ξενοφ. 6,5 παῦσαι, μὴ δὲ ῥάπιζ' [sc. σκύλακα], ἐπεὶ ἡ φίλον ἀνέρος ἐστὶν | ψ υ χ ἦ ς, τὴν ἔγνων φθελγξαμένης αἰών. Ἡράκλ. 72 αἰ ψ υ χ ἂ ἰ ὁσμῶνται καθ' ἡδὴν. Ἰων 5,2 ὥς ὁ μὲν ἡγορέη τε κεκασμένος ἡδὲ καὶ αἰδοῖ | καὶ φθίμενος ψ υ χ ἦ ς τερπνὸν ἔχει βίον. Φιλολ. 14,3 μαρτυρέονται δὲ καὶ οἱ παλαιοὶ θεολόγοι τε καὶ μάντιες, ὥς διὰ τινος τιμωρίας ἂ ψ υ χ ἂ τῷ σώματι συνέζευκται καὶ καθάπερ ἐν σώματι τούτῳ τέθραπται. Δημόκρ. 171,2 ψ υ χ ἦ οἰκητήριον δαίμονος. || Ἡθ.: Δημόκρ. 31 ἱατρικὴ μὲν σώματος νόσους ἀκέεται, σοφίη δὲ ψ υ χ ἦ ς παθῶν ἀφαιρεῖται (πρβλ. 212 καὶ 290). 37 ὁ τὰ ψ υ χ ἦ ς ἀγαθὰ αἰρεόμενος τὰ θειότερα αἰρέεται. 159,4 εἰ τοῦ σώματος αὐτῇ [sc. τῇ ψυχῇ] δίκην λαχόντος, παρὰ πάντα τὸν βίον ὦν ὠδύνηται (καὶ) κακῶς πέπονθεν, αὐτὸς γένοιτο τοῦ ἐγκλήματος δι(καστής), ἡδέως ἂν καταψηφίσασθαι τῆς ψ υ χ ἦ ς, ἐφ' οἷς τὰ μὲν ἀπώλεσε τοῦ σώματος ταῖς ἀμελείαις καὶ ἐξέλυσε ταῖς μέθαις, τὰ δὲ κατέφθειρε καὶ διέσπασε ταῖς φιληδονίαις, ὥσπερ ὄργανον τινὸς ἢ σκεύους κακῶς ἔχοντος τὸν χρώμενον ἀφειδῶς αἰτιασάμενος. 170 εὐδαιμονίη ψ υ χ ἦ ς καὶ κακοδαιμονίη. 187 ἀνθρώποις ἀρμόδιον ψ υ χ ἦ ς μᾶλλον ἢ σώματος λόγον ποιεῖσθαι· ψ υ χ ἦ ς μὲν γὰρ τελεότης ([Δημοκράτης] 36: ψυχὴ μὲν γὰρ τελεωτάτη Στοβαῖος) σκῆνεος μοχθηρίην ὀρθοῖ, σκῆνεος δὲ ἰσχυρὸς ἄνευ λογισμοῦ ψ υ χ ἦ ς οὐδέν τι ἀμείνω τίθησιν. 191,13 ἐπὶ τοῖς δυνατοῖς οὖν δεῖ ἔχειν τὴν γνώμην καὶ τοῖς παρεούσιν ἀρκέεσθαι τῶν μὲν ζηλουμένων καὶ θαυμαζομένων ὀλίγην μνήμην ἔχοντα καὶ τῇ διανοίᾳ μὴ προσεδρεύοντα, τῶν δὲ ταλαιπωρεόντων τοὺς βίους θεωρεῖν, ἐννοούμενον ἂ πάσχουσι κάρτα (;), ὅπως ἂν τὰ παρεόντα σοι καὶ ὑπάρχοντα μεγάλα καὶ ζηλωτὰ φαίνεται, καὶ μηκέτι πλειόνων ἐπιθυμέοντι συμβαίνει κακοπαθεῖν τῇ ψ υ χ ἦ ς. 247 ψ υ χ ἦ ς γὰρ ἀγαθῆς πατρὶς ὁ ξύμπας κόσμος. 264,5 ἐωντὸν μάλιστα αἰδεῖσθαι, καὶ τοῦτον νόμον τῇ ψ υ χ ἦ ς καθεστάναι, ὥστε μηδὲν ποιεῖν ἀνεπιτήδειον.

E. Rohde, *Psyche*. Seelenkult und Unsterblichkeitsglaube der Griechen 2, Darmstadt, Wissenschaftliche Buchgesellschaft 1961 (=1898^a), 137-197.—H. Bogner, *Der Seelenbegriff der griechischen Frühzeit*, Hamburg, Hanseatische Verlagsanstalt 1939, 39 S.—D. J. Furley, *The Early History of the Concept of Soul*, «Bulletin of the Institut of Classical Studies» 3 (1956) 1-18.—M. C. Nussbaum, *Ψυχὴ in Heraclitus*, «Phronesis» 17 (1973) 1-16 καὶ 153-169.

LEXIKON DER VORSOKRATIKER

Vorbemerkung zu einigen Probeseiten.

Ein neues und zwar vielsprachiges Lexikon der philosophischen bzw. wissenschaftlichen Terminologie der Vorsokratiker ist bei dem Forschungsinstitut für griechische Philosophie an der Athener Akademie der Wissenschaften in Vorbereitung. Dieses Werk ist nicht im Sinne des Kranzschen Wortindex verfaßt, sondern hier wird angestrebt, ein möglichst authentisches Bild von dem Sprachinstrument der ersten griechischen Philosophen zu geben. Deshalb ist das Material ausschließlich aus den nach dem heutigen Stand der Textkritik echten Fragmenten der Vorsokratiker im engeren Sinne, nämlich von Thales bis Demokrit, entnommen (die Texte der sogenannten Theologen, der Sieben Weisen und der Sophisten sind also ausgeklammert).

Die ganze Arbeit wurde auf Grund der letzten kritischen Einzelausgaben gemacht. Wörter, welche keinen philosophischen bzw. wissenschaftlichen Inhalt haben, sind nicht berücksichtigt. Die Termini werden durch die Verbindung mit Synonymen bzw. Gegen- und Nebengriffen, wie auch durch den Bezug auf Begriffskomplexe, klar gemacht. Die Erklärungen sind auf Neugriechisch, Lateinisch, Deutsch, Englisch und Französisch gegeben, so daß das Lexikon als Grundhilfsmittel zum Studium des frühgriechischen Denkens Fachleuten aus aller Welt zugänglich sein kann. Am Ende jedes einzelnen Artikels ist auf die betreffende Begriffsliteratur hingewiesen.

Das Werk wird als Produkt einer Zusammenarbeit im Forschungsinstitut für griechische Philosophie erscheinen, aber die vorliegenden Probeseiten repräsentieren den persönlichen Beitrag des Unterzeichneten. Hinweise zur Vermeidung von Nachteilen sind erwünscht.

Athen

Evangelos N. Roussos